EĞİTİMDE KURAM VE UYGULAMA (EKU)
JOURNAL OF THEORY AND PRACTICE IN EDUCATION
ISSN: 1304-9496
EKU, 2025: 21(2), 1-29

ARAŞTIRMA MAKALESİ

AYTÜL AKAL'IN MASAL KARAKTERLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Begüm **ÖNCÜ**[1], Funda **ÖRGE YAŞAR**[2]

[1]Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye.
oncu.begum17@gmail.com
[2]Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye. fundaorge@hotmail.com

Öz

Bu araştırma; otuz yılı aşkın süredir çocuk edebiyatı alanında eserler veren Aytül Akal'ın rastlantısal yolla seçilen beş masal kitabındaki karakterlerin, çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olarak kurgulanıp kurgulanmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle yürütülmüş, elde edilen veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. İncelenen eserlerde karakterlere özel adların verilmediği, anlatının genellikle sınırlı sayıda karakter üzerinden kurgulandığı ve başkişilerin açık-devingen, yan kişilerin ise kapalı-durağan özellikler taşıyacak şekilde oluşturulduğu tespit edilmiştir. Devingen karakterlerin yaşanan olaylar doğrultusunda inandırıcı ve olumlu yönde bir değişim geçirdikleri; kişileştirilmiş canlı ve cansız varlıklara yaygın biçimde yer verildiği görülmüştür. Ayrıca, birden fazla karakter geliştirme yolundan yararlanıldığı; karakterlerin olumlu evrensel değerlerin aktarımında etkin rol üstlendikleri; çocuk ve yavru karakterlerin yetişkinlere kıyasla daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, çoğu karakterin gelişim düzeyine ilişkin bilgiye yer verilmediği; tüm başkişilerin çocuk veya yavru karakterlerden seçildiği; karakterlerin büyük çoğunluğunun cinsiyetinin belirtilmediği, cinsiyeti açıkça ifade edilen karakterlerden yalnızca birinin kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini desteklediği saptanmıştır. Elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde Çikolata Çocuk, Geceyi Unutan Fil, Uyumak İstemeyen Zürafa ve Üç Sihirli Öpücük adlı masallardaki karakterlerin çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle tamamen örtüştüğü; buna karşılık Dağınık Çocuk'ta yer alan karakterlerin ise bazı açılardan bu ilkelerle çeliştiği sonucuna ulaşılmıştır

Anahtar Kelimeler: Aytül Akal, karakter, çocuk edebiyatının temel ilkeleri, masal, çocuk kitapları

Geliş: 21.08.2025 **Kabul:** 11.09.2025

**Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı "Aytül Akal'ın Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.*

Sorumlu Yazar: Funda ÖRGE YAŞAR

Kaynak Gösterimi: Öncü B. & Örge Yaşar F. (2025). Aytül Akal'ın masal karakterlerinin çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 21*(2), 1-29. doi.org/10.17244/eku.1770159

RESEARCH ARTICLE

AN ANALYSIS OF AYTUL AKAL'S FAIRY TALE CHARACTERS IN TERMS OF THE FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF CHİLDREN'S LITERATURE*

Abstract

This study aims to examine whether the characters in five fairy tale books, randomly selected from the works of Aytül Akal, who has contributed to the field of children's literature for over thirty years, were constructed in accordance with the fundamental principles of children's literature. The research was conducted using document analysis, one of the qualitative research methods, and the data obtained were analyzed through descriptive analysis. The findings revealed that the characters in the examined works were not assigned specific names, that the narratives were generally constructed around a limited number of characters, and that protagonists were designed as open–dynamic, whereas secondary characters were portrayed as closed–static. It was also determined that dynamic characters underwent convincing and positive changes in line with the events they experienced, and that personified animate and inanimate entities were frequently employed. In addition, more than one method of character development was identified; characters played an active role in transmitting positive universal values; and child or juvenile characters were preferred more often than adult ones. However, it was also observed that information regarding the developmental level of most characters was not provided; all protagonists were selected from among child or juvenile characters; the majority of characters had no specified gender; and among those whose gender was explicitly stated, only one reinforced stereotypical gender roles. Overall, the results indicated that the characters in Çikolata Çocuk, Geceyi Unutan Fil, Uyumak İstemeyen Zürafa, and Üç Sihirli Öpücük were fully consistent with the fundamental principles of children's literature, whereas those in Dağınık Çocuk diverged from these principles in certain respects.

Keyword: Aytül Akal, character, fundamental principles of children's literature, fairy tale, children's books

Received : 21.08.2025 **Accepted:** 11.09.2025

** This study was produced from the master's thesis titled "Analysis of Aytül Akal's Fairy Tale Books in the Context of the Basic Principles of Children's Literature" prepared by the first author under the supervision of the second author.*

Corresponding Author: Funda ÖRGE YAŞAR

Citation: Öncü B. & Örge Yaşar F. (2025). Aytül Akal'ın masal karakterlerinin çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 21*(2), 1-29. doi.org/10.17244/eku.1770159

Extended Summary

Introduction

Literary works play a significant role in the developmental process of children. Children's literature functions not only as a source of entertainment but also as a bridge that enables children to learn about life, human relations, cultural values, and moral principles. When children are introduced to literary texts at an early age, they develop a reading culture and acquire aesthetic awareness. At this point, characters stand out as one of the most essential elements. They drive the plot, capture children's attention, and facilitate the transmission of values. Especially when children encounter characters they perceive as relatable, they are more likely to establish identification, which strengthens their attachment to the text. For this reason, constructing characters in a realistic, convincing, and balanced manner with both positive and negative traits is crucial.

Method

The study adopted a qualitative research design and employed the document analysis method. This method involves a systematic reading and analysis of texts that constitute the data source of the research. The material of the study consisted of five randomly selected fairy tale books by Aytül Akal, each belonging to different series: Çikolata Çocuk, Dağınık Çocuk, Geceyi Unutan Fil, Uyumak İstemeyen Zürafa, and Üç Sihirli Öpücük. At the initial stage, the relevant literature on children's literature was reviewed to establish the principles by which the characters would be analyzed. Subsequently, the books were read holistically, followed by a detailed analysis of the characters based on the identified criteria. The collected data were analyzed using descriptive analysis. Themes were developed in line with the research questions, and characters were examined according to these themes. To ensure reliability, the books were repeatedly reviewed, the roles and characteristics of the characters were analyzed from multiple perspectives, and the findings were presented in tabular form before being interpreted.

Results

The analysis revealed a total of 26 characters across the five fairy tales. The number of characters varied between books, ranging from two to ten. Most characters were not given proper names but were instead identified by their attributes (e.g., "chocolate child," "messy child," "older sibling"). This approach contributed to the universal quality of the tales and enabled children to establish stronger identification with the characters. Regarding character typology, closed and static characters were more frequent, while open and dynamic characters appeared less frequently but assumed central roles in the narratives. Closed and static characters generally functioned as secondary figures, whereas open and dynamic characters were designed as protagonists who shaped the main events and conveyed values to the readers. Dynamic characters typically underwent transformations from negative to positive traits. Their developmental processes were carefully constructed, reflecting changes such as becoming more responsible, empathetic, or self-disciplined, thereby serving as role models for young readers. In terms of character construction, behavior and dialogue were the most common methods employed, supplemented by physical descriptions, authorial commentary, and evaluations from other characters. With respect to character types, humans, animals, and objects were most prevalent. Particularly, animals and objects were anthropomorphized and endowed with human characteristics, an approach that captured the interest of younger age groups and stimulated imagination. A single imaginary character appeared in the corpus, and its extraordinary abilities were intentionally limited, ensuring that children perceived boundaries even in fantastical contexts. From a developmental perspective, the protagonists were primarily children or young characters, whereas adults and characters with unspecified developmental levels assumed supporting roles. This reflects a deliberate strategy to position relatable characters at the center of the narrative. As for gender distribution, most characters' genders remained unspecified, with only a few presented as explicitly male or female. This limited representation indicated that the tales emphasized universal values rather than reinforcing gender roles. The findings further indicated that the tales played a significant role in the transmission of values. Characters conveyed values such as love, responsibility, helpfulness, solidarity, empathy, patience, respect, health, and self-control. Importantly, these values were not presented through explicit moral lessons but were instead embedded in the experiences, dialogues, and transformations of the characters. This narrative strategy enabled children to internalize values more naturally. Dynamic characters, in particular, enhanced this process by modeling positive changes. Overall, the study concluded that the characters in Aytül Akal's fairy tales were largely constructed in line with the fundamental principles of children's literature. The books offered characters suitable for children's developmental stages, encouraged imagination, facilitated identification, and contributed to value transmission. While some limitations were observed in terms of character diversity and gender representation, the tales provided educationally valuable, engaging, and developmentally appropriate narratives that supported children's reading culture.

GİRİŞ

Yetişkinler kadar çocukların da yaşlarına uygun edebî eserlere ihtiyaç duyduğu yadsınamaz bir gerçektir. Yılmaz (2020, s. 343) tarafından "çocuğun gerçekliğini dikkate alıp onu özne kabul eden; her yaş düzeyinden okuyucuya seslenmekle birlikte hedef kitlesi çocuklar olan; eğitirken edebiyattan taviz vermeyen bir geçiş dönemi edebiyatı" şeklinde tanımlanan çocuk edebiyatı, dünyada ve Türkiye'de önemli bir alan olarak kabul edilmekte ve bu alanda eser veren yazarların artış göstermesiyle her geçen gün gelişmeye devam etmektedir.

Çocukların edebî eserlere ilgi duyması ve okuma eylemine yönelik olumlu tutum geliştirmesi, erken yaşlardan itibaren nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle tanışmalarına bağlıdır. Çocuk kitaplarının niteliğini belirleyen unsurların başında ise karakterler gelir. Çotuksöken'e (1992, s. 108) göre "anlatı türlerinde, duyguları, düşünceleri, iç dünyaları, davranışları farklı özellikler gösteren kişilerin her biri" karakter olarak nitelendirilmektedir. Olay, zaman ve mekân gibi kurgu unsurları, karakterlerin varlığı sayesinde anlam ve hareket kazanır (Karataş, 2014). Dolayısıyla karakterler olmadan diğer kurgu unsurları işlevlerini yerine getirememekte, buna bağlı olarak da anlam bütünlüğü sağlanamamaktadır. Tüfekçi Can (2014); merak ve heyecan uyandıran bir olay örgüsünün okuyucuların esere ilgisini sürdürmesi açısından tek başına yeterli olmadığını, bu ilginin mutlaka nitelikli biçimde kurgulanmış karakterlerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir. Benzer biçimde Jordan (2010) da güçlü bir olay örgüsünün, iyi bir karakterizasyonla bütünleşmediği sürece okuyucular üzerinde kalıcı ve olumlu bir etki yaratamayacağını vurgular. Ona göre başarılı bir karakterizasyona sahip olmayan eserler sürükleyicilikten yoksun, yüzeysel ve hatta ölü metinler olarak değerlendirilebilir.

Kitaplarda yer alan karakterler, çocuklar ve gençler üzerinde günlük hayatta karşılaştıkları gerçek kişiler kadar etkili olabilmektedir (Almerico, 2014). Bunun başlıca sebebi okuyucuların, karakterleri özdeşim kurabilecekleri birer model olarak görmesidir. Tal-or ve Cohen (2010) özdeşleşme durumunu kimlik değiştirme deneyimi olarak nitelendirmekte ve okuyucular bir karakterle özdeşim kurarken geçici olarak kendi kimliklerinden sıyrılıp dünyaya özdeşim kurdukları karakterin gözünden bakmaya başlamaktadır (Cohen, 2001). Çocukların bir karakterle özdeşim kurabilmeleri, öncelikle o karakteri kendilerine yakın ve inandırıcı bulmalarına bağlıdır. Bu durum, büyük ölçüde o karakterin idealize edilmemiş olmasıyla ilişkilidir. Çünkü hayatı yeni tanımaya başlayan bir çocuk, kimi zaman yetersizlikler yaşayabilmekte, çevresindeki bireylerin desteğine ihtiyaç duyabilmekte; kusursuz, eksiksiz veya zaaf göstermeyen karakterlere yakınlık hissedememektedir. Dolayısıyla, bu tür karakterlerle özdeşim kurulmasında zorluk yaşanması kaçınılmazdır (Ural, 2013). Bulut'a (2018, s. 717) göre yazarların, karakterleri kurgularken onlara sahip olmasını arzu ettikleri özellikleri değil; sıradan bir çocukta var olan, hatta ideal bir çocukta bulunmayan özellikleri yansıtmaları, karakteri hem gerçekçi hem de dikkat çekici kılacaktır. Özetle, çocuklar bir karakterle özdeşim kurabilmek için onda bazı kusurlar görmeye ihtiyaç duymakta (Crook, 2016) ve kendi yaşamlarından izlere sahip karakterleri içeren kitaplara daha çok ilgi göstermektedir (Yakar ve Yılmaz, 2019). King (2013) de çocukların; hiç hata yapmayan veya yalnızca iyilik meleği gibi davranan karakterler yerine zaman zaman hata yapabilen, korku, öfke, üzüntü, yalnızlık gibi duyguları yaşayabilen karakterlerin hikâyelerini okumayı tercih ettiğini ifade etmektedir. Karakterlerin idealize edilmemesi, onlara yalnızca olumsuz özellikler yüklendiği anlamına gelmemelidir. Nitekim etkileyici bir karakter hem olumlu hem de olumsuz niteliklerin dengeli biçimde harmanlandığı bir yapıya sahiptir. Kahraman konumundaki karakterlerde ise olumlu özellikler, genellikle olumsuz olanlara kıyasla daha baskındır (Wyndham, 1988).

Özdeşim, özellikle çocuk okurlar açısından büyük öneme sahiptir. Çocuklar, yetişkinlere kıyasla edebî eserlerde karşılaştıkları karakterlerle daha yoğun bir özdeşleşme eğilimi gösterebilmekte ve bu karakterler gibi olma yönünde çaba sarf edebilmektedir (Tekşan vd., 2019). Kitaplarda yer alan karakterlerin ailelerine, arkadaşlarına ve çevrelerindeki diğer canlılara karşı sergiledikleri tutum ve davranışlar; çocuklar için olumlu veya olumsuz örnekler oluşturabilmektedir (Mardi, 2006). Bu davranış biçimlerinin içerisinde çoğu zaman çeşitli değerler de yer almakta; çünkü değerler, bireylerin kişiliğinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmekte (Gökçe vd., 1994) ve

edebî eserlerde karakterler aracılığıyla dolaylı biçimde aktarılmaktadır. Ural (2013) da çocuk kitaplarındaki karakterlerin, çocukların sosyal ve etik değerlerle ilgili kazanımlar elde etmelerinde önemli bir rol üstlendiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla çocuk kitaplarındaki karakterler hem ulusal hem de evrensel değerlerin çocuklara kazandırılmasında etkili bir araç konumundadır. Bununla birlikte çocuklar; içinde bulundukları gelişimsel özellikler sebebiyle özdeşleştikleri karakterlerin yaşadığı olaylar karşısında sergiledikleri davranışları, hissettikleri duyguları, benimsedikleri değerleri ve düşünceleri eleştirel bir süzgeçten geçirmekten ziyade doğrudan kabullenme eğilimi gösterebilmektedir. Bu durum, çocuk kitabı yazarlarının karakter inşa sürecinde son derece dikkatli davranmalarını gerektirmektedir. Nitekim Karatay'a (2018, s. 102) göre, çocuk edebiyatı eserlerindeki karakterler "evrensel ve ahlaki değerlere saygılı olmalı, iyiliğin ve doğruluğun savunucusu olmalı, barış yanlısı olmalı, çevrenin ve kültürel değerlerin koruyucusu olmalı, adil, çalışkan, özverili, yardımsever vb. olumlu kişilik özelliklerini taşımalıdır." Karakterler, kurgusal yapı içerisinde aynı işlevi üstlenmemekte; bazıları başkişi, bazıları ise yan kişi konumunda olay örgüsüne dâhil olmaktadır. Kahraman veya temel kişi olarak da adlandırılan başkişi, eserde meydana gelen olaylara doğrudan yön veren ve birincil derecede önem taşıyan kişidir. Yan kişi ise olaylarla dolaylı biçimde ilişkili olan karakterdir (Sever, 2013). Yan karakterler, kurgu içerisinde daha sınırlı bir rol üstlenmelerine karşın olay örgüsünün gelişimine ve ilerleyişine katkı sağlamaktadır (Horning, 2010). Bunun yanında, ana karakteri tamamlayıcı bir işleve de sahip olup anlatı boyunca ana karakterin karşılaştığı problemlerin ortaya çıkmasında veya çözüme ulaştırılmasında önemli rol oynamaktadır (Mardi, 2006). Ancak bir edebî eserde esas odak noktasının ana karakter olduğu unutulmamalı; yan karakterler, ana karakteri gölgede bırakmayacak şekilde kurgulanmalıdır (King, 2013). Bu denge hem olay örgüsünün bütünlüğünün korunması hem de okuyucunun dikkati ve ilgisinin yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Çocuk kitaplarındaki karakterler; açık (geliştirilmiş), kapalı (geliştirilmemiş), devingen (dinamik) ve durağan (statik) olmak üzere dört kategoride incelenmektedir. Açık karakterler, okuyucuya birçok yönüyle ayrıntılı biçimde tanıtılan, inandırıcı özellikleriyle ön plana çıkan ve okuyucular tarafından yakından tanınan karakterlerdir. Kapalı karakterler ise haklarında sınırlı bilgi verilen, genellikle tek boyutlu (örneğin yardımsever, zalim vb.) olarak kurgulanan ve okuyucuların yüzeysel tanıdığı karakterlerdir. Açık karakterler, yazarın iletisini okuyucuya aktarmasında başat bir rol üstlenirken kapalı karakterler çoğunlukla arka planda yer alarak okuyucuların kahramanın özelliklerini anlamasına, ona odaklanmasına ve onunla özdeşim kurmasına yardımcı olmaktadır. Çocuk kitaplarında açık karakter sayısı dengeli biçimde belirlenmelidir. Çünkü çok sayıda açık karakterin bulunduğu eserlerde, çocuklar özdeşim kuracakları karakteri seçmede güçlük yaşayabilmekte ve bu durum, okuma eylemine yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine yol açabilmektedir (Sever, 2021). Benzer şekilde, çocuk edebiyatı eserlerindeki toplam karakter sayısı da en az açık karakter sayısı kadar önemlidir. Karakter sayısı, okuyucunun olay örgüsünü takip etmesini kolaylaştırabilir veya zorlaştırabilir. Jordan'a (2010) göre, karakter sayısı eserin hedef kitlesinin yaş düzeyi ile hacmine göre belirlenmelidir. Buna göre yaş düzeyi ve eser hacmi arttıkça karakter sayısı artırılmalı, yaş düzeyi ve eser hacmi azaldıkça karakter sayısı azaltılmalıdır.

Devingen karakter; kurgunun başlangıcındaki tavrını korumayan, bakış açısını ve tutumunu değiştiren, çevresinde yaşananlardan etkilenerek buna karşı yeni bir pozisyon alan karakterdir (Yılmaz, 2016, s. 92). Buna karşılık durağan karakter, olay örgüsü boyunca herhangi bir değişim göstermemektedir (Lukens vd., 2021). Devingen karakterlerde, insanın hem gelişebilen hem de gerileyebilen bir varlık olduğu gerçeği saklıdır (Morner ve Rausch, 1991). Nitekim bu karakterler, olumlu yönde (örneğin cimri → cömert, yalancı → dürüst, durgun → sosyal) veya olumsuz yönde (örneğin alçakgönüllü → kibirli, merhametli → zalim) değişim gösterebilmektedir (Yılmaz, 2016). Ancak bu değişimin inandırıcı biçimde kurgulanması önemli bir husustur. İnandırıcılıktan uzak bir değişim, okuyucunun karaktere duyduğu güveni zedeleyebilir ve özdeşim kurma sürecini olumsuz etkileyebilir. Bu sebeple çocuk kitabı yazarlarının, kısa sürede köklü dönüşümler yaşayan veya değişim sebepleri açıkça ortaya konmayan devingen karakterleri oluşturmaktan kaçınmalıdır (Sever, 2021). Çocuk kitaplarında özellikle başkişilerin devingen özellik gösterecek şekilde yapılandırılması önemlidir. Çünkü insanların duygu, düşünce ve davranışları zaman içinde değişmekte; kahramanların herhangi bir değişim geçirmemesi, onları gerçeklikten

uzaklaştırmaktadır (Yakar ve Yılmaz, 2021). Öte yandan günlük yaşamda bakış açılarında, değerlerinde, duygularında ve düşüncelerinde herhangi bir değişim yaşamayan bireyler de mevcuttur. Bu durumun çocuklara fark ettirilmesinde, edebî eserlerde yer alan durağan karakter örneklerinden yararlanılması da önemlidir (Yılmaz, 2016).

Yazınsal nitelikli eserlerde yer alan karakterler; davranış ve eylemleri, konuşmaları, fiziksel özellikleri, diğer karakterlerin yorumu ve yazarın doğrudan yorumları aracılığıyla geliştirilebilmektedir (Lukens, 1999). Bu beş farklı karakter geliştirme yönteminden hangilerinin kullanılacağı, yazarın karakter oluşturma sürecinde benimsediği yaklaşıma bağlı olarak değişmektedir (Sever, 2021). Karakterlerin farklı açılardan tanıtılması, çocukların onlarla kendileri arasında benzerlikler kurma olasılığını artırmakta ve bu durum, karakterleri çocukların gözünde daha ilgi çekici hâle getirmektedir.

Çocuk edebiyatı eserlerinde yalnızca insanlar değil; hayvanlar, bitkiler ve eşyalar da karakter olarak yer alabilmektedir (Ural, 2013). Ayrıca fiziksel anlamda dünyada var olmayan fantastik karakterler de çocuk kitaplarında kullanılabilmektedir (Zivtci, 2006). Ancak fantastik karakterlerin sahip olduğu olağanüstü güçler sınırlı tutulmalıdır; aksi takdirde, her şeyin üstesinden gelebilen karakterler, çocukların gözünde gerçekçiliğini yitirmektedir (Karataş, 2014). Yazarlar, insan dışındaki karakterleri kurguya dâhil ederken sıklıkla antropomorfizmden (insan biçimcilik) yararlanmaktadır. Antropomorfizm; resim, sinema, tiyatro ve edebiyat gibi çeşitli alanlarda kullanılan bir kavram olup insan olmayan varlıkları insansı özelliklerle donatmak, onları insana ait ögelerle yeniden yaratmak anlamına gelmektedir (Tekdemir Dökeroğlu, 2019, s. 215). Edebiyatta bu yaklaşım, kişileştirme sanatı olarak da bilinmektedir (Yazıcı ve Gociaoğlu, 2022). Çocukların dünyasında gerçek ile hayal iç içe olduğundan, kişileştirilmiş hayvan ve nesnelerin yer aldığı eserler çocuklara tanıdık bir dünyaya dahil olma fırsatı sunmakta ve onları mutlu etmektedir (Sever, 2021). Lukens vd. (2021) de çocukların, yetişkinlerin aksine insani özellikler yüklenmiş hayvan ve nesneleri karakter olarak benimsemede ve onlara inanmakta güçlük çekmediklerini belirtmektedir. Öte yandan, yaş düzeyine bağlı olarak çocukların tercih ettikleri karakter türleri değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, 3-6 yaş grubundaki çocuklar kişileştirilmiş canlı (bitki, hayvan) ve cansız (araba, robot) karakterlere, insan karakterlere göre daha çok ilgi duymaktadır (Alp ve Kardaş, 2016). Daha büyük yaştaki çocuklar için antropomorfik karakterlerin kullanımı uygun görülmemektedir; çünkü yaş ilerledikçe çocuklar, okudukları kitaplarda gerçek hayatın yansımalarını görmek istemekte ve antropomorfik karakterler bu ihtiyaca yanıt verememektedir (Amoss ve Suben, 1999). Bu sebeple çocuk kitabı yazarları, eserlerinde yer verecekleri karakterleri belirlerken mutlaka hedef kitlenin yaş ve gelişim özelliklerini dikkate almalıdır.

Ünlü çocuk edebiyatı yazarı Behiç Ak hem çocukların hem de yetişkinlerin çocuk kitaplarında kahraman olabileceğini belirtmektedir (Başağan, 2015). Ancak kahramanı çocuk olan kitaplar, çocuk okuyuculara daha cazip gelmektedir (Oğuzkan, 2021). Nitekim Nikolajeva (2002), yapılan deneysel araştırmaların da bu yönde sonuç verdiğini ve çocuk okuyucuların, kendileriyle aynı yaşlarda veya kendilerinden birkaç yaş büyük karakterlerin başından geçenleri okumayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Bullard (2014, s. 66) ise "çoğu çocuk, kendi yaşlarına yakın diğer çocukların sorunları ve endişeleriyle daha kolay ilişki kurar" sözleriyle bu durumu desteklemektedir. Dolayısıyla çocuk edebiyatı eserlerinde ana karakterlerin çocuk karakterler arasından seçilmesi, çocukların esere olan ilgisini ve özdeşim kurma olasılığını artıracaktır.

Çocuk kitaplarında kadın ve erkek karakter sayısı dengeli bir biçimde temsil edilmelidir. Çünkü çocuk okuyucular kendileriyle aynı cinsiyete sahip olan karakterlerle özdeşim kurmaya yönelmektedir (Doğan, 2019). Ayrıca çocuk kitaplarının, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıplaşmış algıları güçlendirme veya kırma işlevine sahip olduğu da bilinmektedir (Dumanlı ve Esen, 2022). Nas (2002), çocuklar için kaleme alınan eserlerde ataerkil düşünce yapısından ve cinsiyet ayrımcılığından uzak durulması, kadın-erkek eşitliğinin vurgulanması gerektiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, çocuk kitaplarında yer alan kadın ve erkek karakterler, geleneksel

düşünce kalıplarına sıkıştırılmadan ve eşitlikçi bir yaklaşım doğrultusunda kurgulanmalıdır. Nitekim "çocuk kitapları toplumdaki cinsiyet ayrımlarını pekiştirdiğinde, çocuklar bu ayrımları normal olarak görmeye başlar" (Berry ve Wilkins, 2017, s. 5).

Çocukların eğlenceli vakit geçirme, yeni şeyler keşfetme ve hareket etme (devinme) ihtiyaçlarına cevap veren karakterleri içeren eserlerle karşılaşmaları, onları yeni okumalar yapmaya yönlendirmektedir (Sever, 2021). Lukens vd. (2021, s. 54) de "güçlü ve inanılır karakterlerin (eylemleri ister fantastik ister gerçekçi olsun), okurları eseri tekrar tekrar okumaya çeken bir mıknatıs gibi" işlev gördüğünü ifade etmektedir. Kısacası karakterler, çocukları kitaba bağlayan ve onların okuma kültürü kazanmalarını etkileyen önemli kurgu unsurlarından biridir. Bu sebeple, çocuk kitaplarındaki karakterlerin alan yazında ortaya konulan temel ilkeler ışığında özenle oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Yapılan alan yazın taramasında, yerli ve yabancı birçok çocuk kitabı yazarının eserlerindeki karakterlerin incelendiği çok sayıda çalışmaya (Akyüz, 2018; Alamdar, 2019; Alamdar, 2021; Çiçek ve Aksoy, 2016; Doğan Güldenoğlu, 2017; Güneş, 2020; Kırıtoğlu Özdil, 2021; Özbaşı, 2020a; Özmen, 2010; Şahiner Kodal, 2024) rastlanmıştır. Ancak, yıllardır çocuk edebiyatı alanında eser veren Aytül Akal'ın yapıtlarındaki karakterleri inceleyen çalışmalar (Abbashanlı-Aliyeva ve Kuliyeva, 2012; Bayram, 2021; Kara, 2012) sınırlı sayıdadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı Aytül Akal'ın masal kitaplarında yer alan karakterlerin, çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda kurgulanıp kurgulanmadığını belirlemektir. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

Aytül Akal'ın araştırma kapsamına alınan;

1. Masal kitaplarındaki olaylar, toplam kaç karakter etrafında şekillenmiştir ve bu karakter sayısı hedef kitle açısından uygun mudur?
2. Masal kitaplarında açık, kapalı, devingen ve durağan karakterlerin sayısı nedir?
3. Masal kitaplarındaki açık, kapalı, devingen ve durağan karakterler kurgu içerisinde hangi görev veya görevleri (başkişi, yan kişi) üstlenmektedir?
4. Masal kitaplarındaki devingen karakterler hangi yönde ve nasıl bir değişim göstermektedir? Bu değişim, inandırıcı biçimde kurgulanmış mıdır ve çocuklara olumlu örnek oluşturacak nitelikte midir?
5. Masal kitaplarında karakter geliştirme süreçlerinde hangi yöntemler kullanılmıştır?
6. Masal kitaplarında yer alan karakter türleri (insan, hayvan vb.) nelerdir ve bu türlerin kullanımı hedef kitle açısından uygun mudur?
7. Masal kitaplarındaki karakterler hangi gelişim düzeyine (çocuk, yetişkin vb.) sahiptir?
8. Masal kitaplarındaki karakterler, gelişim düzeylerine göre kurgu içerisinde hangi görev veya görevleri (başkişi, yan kişi) üstlenmektedir?
9. Masal kitaplarında karakterlerin cinsiyet dağılımı nasıldır ve cinsiyetler açısından denge sağlanmış mıdır?
10. Masal kitaplarındaki karakterler, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini destekleyecek mi yoksa desteklemeyecek şekilde mi tasarlanmıştır?
11. Masal kitaplarındaki karakterler, değer aktarımı sürecinde aktif bir rol oynamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Aytül Akal'ın masal kitaplarındaki karakterlerin çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda kurgulanıp kurgulanmadığını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar "ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği" (Büyüköztürk vd., 2017, s. 286) araştırmalardır. Araştırmacıların kullanabileceği çeşitli nitel araştırma yöntemi bulunmakta olup doküman incelemesi bunlar arasında yaygın olarak tercih edilmektedir. Doküman incelemesi, "araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analiz" (Özkan, 2021, s. 2) edilmesini içermektedir. Bu bağlamda çalışma, araştırmanın amacı doğrultusunda doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Materyali
Araştırmanın çalışma materyalini Aytül Akal'a ait farklı masal dizilerinde yer alan ve tamamen rastlantısal bir şekilde belirlenen beş adet masal kitabı oluşturmaktadır. Bu masal kitapları, özellikle karakterler açısından detaylı bir biçimde incelenmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan masal kitaplarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İncelenen masal kitabına ilişkin bilgiler

Kitabın Adı	Dizinin Adı	Yayınevi	Yayın Yılı
Çikolata Çocuk	Çikolata Masalları	Uçanbalık Yayınları	2019
Dağınık Çocuk	Çocuğuma Masallar	Uçanbalık Yayınları	2020
Geceyi Unutan Fil	Fil Masalları	Uçanbalık Yayınları	2021
Uyumak İstemeyen Zürafa	Uyku Masalları	Uçanbalık Yayınları	2021
Üç Sihirli Öpücük	Peri Masalları	Uçanbalık Yayınları	2023

Etik Bilgisi: Araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Veri Toplama
Araştırmanın verileri, Aytül Akal'ın araştırma kapsamına alınan masal kitaplarındaki karakterlerin çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda incelenmesi yoluyla elde edilmiştir. Bu bağlamda öncelikle çocuk edebiyatına ilişkin yerli ve yabancı kaynaklar (kitaplar, makaleler, tezler, bildiriler vb.) ayrıntılı biçimde taranmış ve masal kitaplarında yer alan karakterlerin hangi temel ilkeler çerçevesinde inceleneceği belirlenmiştir. İncelemeye tabi tutulacak olan masal kitapları, yayınevinden temin edilmiş ve araştırmanın güvenirliğini sağlamak amacıyla kitapların orijinalliği kontrol edilmiştir. Olay örgüsünün bütüncül olarak anlaşılabilmesi için masal kitapları ilk aşamada herhangi bir veri toplama amacı güdülmeden okunmuştur. Ardından veri toplama sürecine geçilmiş; kitaplarda yer alan karakterler, alan yazın taraması sonucunda belirlenen temel ilkeler doğrultusunda dikkatle incelenmiş ve veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

Veri Analizi
Doküman incelemesiyle toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde, "elde edilen veriler, daha önceden araştırma sorusu veya alt sorularından yola çıkılarak belirlenmiş temalara göre özetlenir ve yorumlanır" (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 244). Bu çalışmada temalar, araştırma soruları esas alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca, betimsel analizin "amacı ham hâldeki verilerin okuyucuların anlayabileceği ve isterlerse kullanabileceği bir şekle sokulması" (Altunışık vd., 2007, s. 268) doğrultusunda elde edilen veriler tablolara aktarılmış ve yorumlanmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlik
Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini artırmak amacıyla masal kitaplarından sık sık doğrudan alıntılar yapılmıştır. Kitapların karakterler odağında okunması ve analiz edilmesi işlemleri periyodik olarak tekrarlanmış, ham veriler ile analiz sonuçlarının tutarlılığını değerlendirmek üzere alanında uzman farklı bir araştırmacının görüşüne başvurulmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuş ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırma bulgularına geçmeden önce masal kitaplarındaki karakterlere ilişkin bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Masal kitaplarında yer alan karakterlere ilişkin bilgiler

Kitabın Adı	Kitapta Yer Alan Karakterler
Çikolata Çocuk	Çikolata seven çocuk, çikolata çocuk/ çikolatalar prensi
Dağınık Çocuk	Dağınık çocuk, anne, ceket, ders kitabı, kırmızı çorap, iç çamaşırı, tişört, pantolon, defter, oyuncaklar
Geceyi Unutan Fil	Fil, maymun, ayı, geyik, kurbağa, kurt, aslan
Uyumak İstemeyen Zürafa	Zürafa, kuş, tavşan

Tablo 2 incelendiğinde masal kitaplarındaki karakterlere özel ad verilmediği, bazı karakterlerin ise (örneğin çikolata seven çocuk, çikolata çocuk, dağınık çocuk, kırmızı çorap, büyük/ küçük kardeş) belirli nitelikleriyle ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Masal kitaplarındaki toplam karakter sayıları

Kitabın Adı	Toplam Karakter Sayısı
Çikolata Çocuk	2
Dağınık Çocuk	10
Geceyi Unutan Fil	7
Uyumak İstemeyen Zürafa	3
Üç Sihirli Öpücük	4
Toplam	26

Tablo 3 incelendiğinde masal kitaplarındaki karakter sayının 2 ila 10 arasında değiştiği, en çok karakter içeren masal kitabının *Dağınık Çocuk* (f=10), en az karakter içeren masal kitabının ise *Çikolata Çocuk* (f=2) olduğu görülmektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Masal Kitaplarındaki Açık, Kapalı, Devingen ve Durağan Karakter Sayıları

Kitabın Adı	Karakterin Çeşidi			
	Açık Karakter (f)	Kapalı Karakter (f)	Devingen Karakter (f)	Durağan Karakter (f)
Çikolata Çocuk	1	1	1	1
Dağınık Çocuk	1	9	1	9
Geceyi Unutan Fil	1	6	1	6
Uyumak İstemeyen Zürafa	1	2	1	2
Üç Sihirli Öpücük	2	2	2	2
Toplam	6	20	6	20

Tablo 4 incelendiğinde masal kitaplarındaki kapalı (f=20) ve durağan (f=20) karakterlerin sayısının, açık (f=6) ve devingen (f=6) karakterlere göre daha çok olduğu görülmektedir. Bu karakter çeşitlerine örnek olarak *Geceyi Unutan Fil* masalındaki "fil" karakteri açık karakter niteliği taşımaktadır. Çünkü bu karakter diğerlerine göre daha ayrıntılı biçimde ele alınmış ve çocukların onu yakından tanıması amaçlanmıştır.

> *"Bir varmış, bir yokmuş. Bir yavru fil varmış. Bir gün canı çok sıkılmış, hortumunu kaldırıp kocaman kocaman sesler çıkartmış. Sonra da kendi sesini öyle çok beğenmiş ki, bir türlü susmak bilmemiş. Gece olmuş, herkes yatmış. Ama o hâlâ hortumunu sağa sola çevirip kocaman sesler çıkartıyor ve çıkarttığı seslerin çok güzel olduğunu düşünüyormuş."* (Akal, 2021a, s. 3).

> *"Bütün hayvanlar sabırla filin susmasını beklemiş. Fil susacak ki, onlar da uyuyabilsin. Ama uykusu kaçtığı için yavru fil bu kez top oynamaya başlamış. Topa tekmeler vurmuş, goller atmış, bütün gece çok eğlenmiş. O eğlenmiş ama, onun gürültüsünden kimsenin uyuyamadığını ve rahatsız olduğunu düşünmemiş bile."* (Akal, 2021a, s. 7).

> *"Fil tekrar yatağına dönmüş, ama bir türlü uyuyamamış. Birileri gürültü yaparken uyumaya çalışmak meğer ne kadar zormuş! Bir önceki gece kendisi oyun oynayıp gürültü yaparken arkadaşlarının neler hissettiğini şimdi çok iyi anlamış. O günden sonra gece ile gündüzü hiç karıştırmamış! Gündüzleri oynamış, geceleri uyumuş. Uyumak isteyenleri hiçbir zaman rahatsız etmemiş."* (Akal, 2021a, ss. 15-16).

Çikolata Çocuk masalındaki "çikolata çocuk/ çikolatalar prensi" karakteri, kapalı karakter özelliğiyle öne çıkmaktadır çünkü bu karakter yüzeysel olarak ele alınmış ve hakkında sınırlı bilgi verilmiştir.

> *"Çocuk şeklinde kocaman bir çikolata! Bu çikolata hem yürüyor, hem konuşuyormuş. Canlı gibiymiş."* (Akal, 2019, s. 5).

> *"Niye şaşırdın öyle? Ben bir çikolata çocuğum işte," demiş. "Çikolatayı çok sevdiğim için başımdaki bu tacı verip beni prens ilan ettiler. (…) Bu yüzden tacımı sana vermeye geldim." Tacını çıkarıp çocuğa uzatmış."* (Akal, 2019, s. 6).

Dağınık Çocuk masalındaki "dağınık çocuk" karakteri, devingen bir karakter örneğidir. Bu karakter masalın başında dağınık ve sorumsuz bir tutum sergilerken masalın sonunda düzenli olma alışkanlığı kazanarak olumlu yönde bir değişim göstermektedir.

> *"Bir varmış bir yokmuş. Bir çocuk varmış. Bu çocuk, çok dağınık bir çocukmuş. Eşyalarını toplamaktan hiç hoşlanmazmış. Üzerinden çıkardığı giysileri yerlere fırlatır, kitaplarını ortalarda unutur, oyuncaklarını nerede oynamışsa oracıkta bırakırmış. Bu çocuğun eşyaları her zaman yerlerde darmadağınık dururmuş."* (Akal, 2020, s. 3-5).

> *"Çocuk okuldan dönüp de eşyalarının halini görünce, şaşkınlıktan küçük dilini yutacakmış neredeyse. "Şuraya bakın! Yerlerde bıraktım diye ne hale gelmişler. Keşke onları yerlerine kaldırsaydım, ortalarda bırakmasaydım!" demiş. (…) O günden sonra da giysilerini, kitaplarını, oyuncaklarını hep yerlerine kaldırmış."* (Akal, 2020, s. 15).

Üç Sihirli Öpücük masalındaki "anne" karakteri ise okuyuculara durağan bir karakter olarak sunulmuştur. Çünkü bu karakter çocuklarını eşit derecede seven, sıcak, sevecen ve yumuşak bir kişilikle betimlenmiş ve eser boyunca herhangi bir değişime uğramamıştır.

> *"Anneleri, "İkinizi de çok seviyorum," dermiş, ama ona inanmazlarmış. Anne küçüğü sevse, büyüğü küser, büyüğe tatlı bir söz söyleyecek olsa, küçüğü somurturmuş. Anne ne yapacağını şaşırırmış."* (Akal, 2023, s. 5).

> *"Evet… Evet işte!... Anneleri şöyle bir esnemiş, biraz da gerinmiş. Sonra, "Hay Allah! İş yaparken uyuyakalmışım çocuklar," demiş tatlı tatlı."* (Akal, 2023, s. 16).

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Masal kitaplarındaki açık, kapalı, devingen ve durağan karakterlerin kurgu içerisindeki görev dağılımı

Karakterin Çeşidi	Karakterin Kurgu İçerisinde Üstlendiği Görev	
	Başkişi (f)	Yan Kişi (f)
Açık Karakter	6	-
Kapalı Karakter	-	20
Devingen Karakter	6	-
Durağan Karakter	-	20

Tablo 5 incelendiğinde masal kitaplarındaki açık (f=6) ve devingen (f=6) karakterlerin tamamının başkişi, kapalı (f=20) ve durağan (f=20) karakterlerin ise yan kişi olarak kurgulandığı görülmektedir. Bu durum, olaylara yön veren karakterlerin açık ve devingen; olayların ilerleyişine katkı sağlayan karakterlerin ise kapalı ve durağan nitelikte olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Masal kitaplarındaki devingen karakterlerin tamamı olumsuz özelliklerden olumluya doğru bir dönüşüm geçirerek çocuklara olumlu örnek teşkil etmektedir. Başlangıçta kusurlu ve hatalı olarak sunulan bu karakterler, yaşadıkları deneyimler sonucunda kusurlarını törpülemeyi, hatalarından ders çıkarmayı başarmıştır. Bu durum, devingen karakterlerin öğreticilik yanını güçlendirmektedir. Yazar, devingen karakterleri inandırıcı kılmak amacıyla, söz konusu değişimin ortaya çıkma sebeplerini ayrıntılı biçimde açıklamış ve bu değişimi eserin geneline yayarak karakterlerin ani bir dönüşüm yerine, yaşadıkları olaylara bağlı olarak süreç içerisinde değişim göstermesini sağlamıştır. Devingen karakterlerin geçirdiği değişimlere ve bu değişimlere yol açan olay ve durumlara ilişkin bilgiler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Masal Kitaplarındaki devingen karakterlerin değişim durumlarına ilişkin bilgiler

Kitabın Adı	Devingen Karakterin Adı	Karakterin Geçirdiği Değişim	Karakteri Değişime İten Olay/ Durum
Çikolata Çocuk	Çikolata Seven Çocuk	Masalın Başında: Çikolataya aşırı derecede düşkün, doğum günlerinde dahi hediye olarak çikolata talep eden ve "çikolata çocuk/ çikolatalar prensi" tarafından kendisine sınırsız çikolata tüketme fırsatı sunulduğunda büyük bir coşku yaşayan bir karakterdir. Masalın Sonunda: Çikolata tüketimini sınırlamaya çalışan ve aşırı çikolata tüketiminin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini fark eden bir karaktere dönüşmüştür.	Aşırı çikolata tüketiminin olumsuz etkilerini bizzat deneyimlemeye başlaması.
Dağınık Çocuk	Dağınık Çocuk	Masalın Başında: Eşyalarını sürekli ortalıkta bırakan dağınık bir karakterdir. Masalın Sonunda: Eşyalarına değer veren, onları düzenli bir şekilde yerlerine kaldıran ve düzen alışkanlığı kazanmış bir karaktere dönüşmüştür.	Eşyalarının yıpranmış ve kirlenmiş olduğunu fark ederek bu durumun sebeplerini sorgulaması.
Geceyi Unutan Fil	Fil	Masalın Başında: Gece vakti gürültü yaparak çevresindekileri rahatsız eden, arkadaşlarının sessiz olunması yönündeki uyarılarını dikkate almayan ve empati becerisinden yoksun bir karakterdir. Masalın Sonunda: Günün farklı zaman dilimlerinde (gece-gündüz) nasıl davranması gerektiğini bilen, çevresini rahatsız etmekten kaçınan ve empati yetisi gelişmiş bir karakter hâline gelmiştir.	Gürültülü bir ortama maruz kalması sonucunda başkalarının duygularını ve rahatsızlıklarını anlamaya başlaması.
Uyumak İstemeyen Zürafa	Zürafa	Masalın başında: Uykunun öneminin farkında olmayan, uyumaktan hoşlanmayan ve akşam olduğunda evine dönmek yerine arkadaşlarıyla oyun oynamayı tercih eden bir karakterdir. Masalın sonunda: Uykunun değerini kavrayan, uyumaktan keyif alan, hava kararkdığında hemen evine dönmeyi alışkanlık hâline getiren ve uyku-sağlık ilişkisinin önemini idrak eden bir karaktere dönüşmüştür.	Geceyi dışarıda, otların üzerinde geçirmek zorunda kalması ve bu durumun sonucunda hastalanması.

Üç Sihirli Öpücük	Büyük Kardeş ve Küçük Kardeş	Masalın başında: Annelerinin kendilerini eşit derecede sevmediğini düşünen, bu sebeple birbirlerini sürekli kıskanan ve tartışma eğiliminde olan karakterlerdir. Masalın sonunda: Annelerinin kendilerini eşit derecede sevdiğini fark eden, kıskançlık davranışlarını bırakan ve aralarındaki tartışmaları sonlandıran karakterler hâline gelmişlerdir.	Annenin iki çocuğunun öpücüğü sayesinde eski hâline geri dönmesi.

Tablo 6 incelendiğinde devingen karakterlerin masalın başı ile sonu arasında anlamlı bir değişim geçirdiği ve bu değişimlerin hangi olay veya durum sonucunda gerçekleştiğinin açık bir şekilde ortaya konduğu görülmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Masal kitaplarında kullanılan karakter geliştirme yolları

Kitabın Adı	Karakter Geliştirme Yolları				
	Davranış ve Eylemlerle	**Konuşmalarla**	**Fiziksel Özelliklerle**	**Diğer Karakterlerin Yorumuyla**	**Yazarın Yorumuyla**
Çikolata Çocuk	✓	✓	✓	✓	✓
Dağınık Çocuk	✓	✓	✓	✓	✓
Geceyi Unutan Fil	✓	✓	✓		
Uyumak İstemeyen Zürafa	✓	✓	✓		✓
Üç Sihirli Öpücük	✓	✓		✓	✓
Toplam	5	5	4	3	4

Tablo 7 incelendiğinde masal kitaplarının tamamında birden çok karakter geliştirme yolundan yararlanıldığı; davranışları/ eylemleri ve konuşmalarıyla geliştirilen karakterlerin beş, fiziksel özellikleri ve yazarın yorumuyla geliştirilen karakterlerin dört, diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilen karakterlerin ise üç farklı masal kitabında yer aldığı görülmektedir. Bu karakter geliştirme yollarına ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

> **Davranış ve eylemlerle karakter geliştirme:** *"İki kardeş el ele tutuşmuşlar. Biri sağından, biri solundan, annelerinin yanağına son hakları olan üçüncü öpücüğü birlikte kondurmuşlar."* (Akal, 2023, s. 15).
> **Konuşmalarla karakter geliştirme:** *"Ama fil yıldızlara şöyle bir bakıp, "Hayır, gece olmadı! Onlar yıldız değil, güneş," diye maymunu terslemiş."* (Akal, 2021a, s. 5).
> **Fiziksel özelliklerle karakter geliştirme:** *"Uzun boyu ile karanlıkta ağaçlara çarpmamak için çok yavaş yürümek zorundaymış."* (Akal, 2021b, s. 15).
> **Diğer karakterlerin yorumuyla karakter geliştirme:** *"Ama bakıyorum bu dünyada çikolatayı seven çocukların içinde en çok seveni sensin. Taç senin hakkın."* (Akal, 2019, s. 6).
> **Yazarın yorumuyla karakter geliştirme:** *"Aralarında en çok iç çamaşırı üzgünmüş."* (Akal, 2020, s. 7).

Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 8. Masal kitaplarındaki karakterlerin türlerine göre dağılımı

Kitabın Adı	Karakterin Türü			
	İnsan (f)	**Hayvan (f)**	**Eşya (f)**	**Hayalî Varlık (f)**
Çikolata Çocuk	2	-	-	-
Dağınık Çocuk	2	-	8	-
Geceyi Unutan Fil	-	7	-	-
Uyumak İstemeyen Zürafa	-	3	-	-
Üç Sihirli Öpücük	3	-	-	1
Toplam	7	10	8	1

Tablo 8 incelendiğinde masal kitaplarındaki karakterlerden 7'sinin insan, 10'unun hayvan, 8'inin eşya ve 1'inin hayalî varlık olduğu; en çok kullanılan karakter türünün hayvanlar (f=10), en az kullanılan karakter türünün ise hayalî varlıklar (f=1) olduğu görülmektedir. Çocukların ilgisini canlı tutmak amacıyla tüm hayvan ve eşya karakterler konuşmak, sabretmek, empati kurmak, yardımlaşmak gibi insani özelliklerle kişileştirilmiştir. Ayrıca, hayalî varlık türündeki bir karakter ile bazı insan karakterler olağanüstü niteliklerle donatılmış ancak yazar bu olağanüstülükleri ölçülü biçimde kullanarak çocuklara, karakterlerin yeteneklerinin sınırlı olduğu mesajını vermeyi hedeflemiştir. Bunlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

Uyumak İstemeyen Zürafa masalında yer alan "zürafa" ve "kuş" kişileştirilmiş hayvan karakterlere örnek teşkil etmektedir.

> *"Heey, dur bakalım canavar! Evimin bahçesini neden yoluyorsun?"*
> *Zürafa bakmış, minicik bir kuş. "Ben canavar değilim ki!" demiş kuşa. "Yavru bir zürafayım. Hem sonra evinin bahçesini yolduğum da yok. Yalnızca karnımı doyuruyorum."*
> *"Ama yediğin bütün yapraklar benim evimin bahçesi. Neredeyse yuvamı da kocaman ağzına alıp yutacaktın," demiş kuş.*
> *Zürafa çok üzülmüş. "Burada yuvan olduğunu bilmiyordum. Öyleyse ben de başka bir ağacın yapraklarını yerim."* (Akal, 2021b, s. 5).

Dağınık Çocuk masalında yer alan "ceket" ve "ders kitabı" kişileştirilmiş eşya karakterlerden sadece bazılardır.

> *"Bir gün yerde atılı duran eşyalar aralarında konuşuyorlarmış.*
> *"Sen neden hâlâ buradasın?" diye sormuş ceket, ders kitabına. "Bu saatte okulda olman gerekmiyor mu?"*
> *"Evet ama, dağınık çocuk okula giderken beni aradı, bulamadı. Sonunda beni almadan gitti. Burada kalakaldım."* (Akal, 2020, s. 5).

Çikolata Çocuk masalında yer alan ve bir insan karakter olan "çikolata seven çocuk", olağanüstü özellikler taşıyan bir karakter örneğidir. Bu karakter, "çikolata çocuktan/ çikolatalar prensi"nden devraldığı taç sayesinde baktığı her şeyi çikolataya dönüştürebilme yetisi kazanmıştır. Ancak karakterin taktığı taç, sahip olduğu yetenekleri belirli ölçüde sınırlandırmış; bu sebeple "çikolata seven çocuk", "çikolata çocuğa" dönüşmekten kurtulamamıştır. Bu durumu daha ayrıntılı açıklamak gerekirse, taç üzerine bir düğme eklenerek karakterin istediği zaman bu düğmeye basarak tacın işlevini devre dışı bırakması veya çikolataya dönüştürdüğü nesne veya varlığı eski hâline döndürmesi mümkün kılınabilirdi. Yazar, karakterin karşılaştığı her sorunlu durumu tacın özelliklerinden yararlanarak çözmesini istememiş; aksine, yaşanan problemlerin üstesinden gelme yollarını karakterin kendi çabasıyla düşünerek bulmasını amaçlamıştır.

> *"Yaşasın!" diye bağırmış sevinçle. "Ben bu işe bayıldım!" Sonra rafındaki kitaplara göz atıp çikolatayı düşünmüş. Kitaplar sıra sıra kocaman çikolatalara dönüşmüş."* (Akal, 2019, s. 9).
> *"Bir sabah yüzündeki kaşıntılı kabarcıkları incelemek için aynaya eğildiğinde, yine aklından ÇİKOLATA geçivermesin mi! O kadar da dikkat ediyormuş çikolatayı düşünmemek için... Oldu mu şimdi? Çikolata çocuk tepeden tırnağa çikolataya dönüşüvermemiş mi!"* (Akal, 2019, s. 14).

> *"Kendisine tacı veren çikolata çocuğu hatırlamış birden. Söyledikleri gelmiş aklına. Ne demişti çikolata çocuk? "Eğer tacından sıkılırsan, onu ancak çikolata seven başka bir çocuğa vererek kurtulabilirsin," dememiş miydi?"* (Akal, 2019, s. 15).

Üç Sihirli Öpücük masalında yer alan "yorgun anneler perisi" hayalî ve olağanüstü niteliklere sahip bir karakterdir. Bu karakter, aniden ortaya çıkıp kaybolabilme ve bir varlığı farklı biçimlere dönüştürebilme yeteneğine sahiptir. Masalda "yorgun anneler perisi", anneyi taştan bir heykele dönüştürmüş ve çocuklara onu eski hâline kendisinin döndüremeyeceğini ifade etmiştir. Bu durum, okura olağanüstü özelliklere sahip bir karakterin dahi her şeye gücünün yetemeyeceği mesajını iletmektedir. Öte yandan yazar, annelerini eski hâline döndürme sorumluluğunu

tamamen çocuklara yükleyerek onların karşılaştıkları sorunları kendi başlarına çözebilen bireyler hâline gelmelerini amaçlamıştır.

> *"Çocuklar annelerine dokunmuşlar... Olamaz! Gerçekten de, taştan yapılmış bir heykelden farkı yokmuş."*
> *"Biz annemizi taştan istemiyoruz!" diye bağırmış çocuklar. "Onu yine sıcak, tatlı ve yumuşacık annemiz yap!"*
> *"Size yardım etmek isterdim, ama bunu artık ben yapamam," demiş Yorgun Anneler Perisi. "Ancak siz yapabilirsiniz."*
> *"Biz mi?"*
> *"Evet," demiş peri. "Anneniz ancak en çok sevdiği çocuğun öpücüğü ile yeniden canlanabilir. Eğer annenizi üç öpücükle uyandıramazsanız, bundan böyle hep taştan bir heykel olarak kalır. Unutmayın, tam bir saatiniz var. Sonra öpücük de işe yaramaz."* (Akal, 2023, s. 9).

Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 9. Masal kitaplarındaki karakterlerin gelişim düzeylerine göre dağılımı

Kitabın Adı	Karakterin Gelişim Düzeyi			
	Çocuk (f)	Yavru (f)	Yetişkin (f)	Belirsiz (f)
Çikolata Çocuk	2	-	-	-
Dağınık Çocuk	1	-	1	8
Geceyi Unutan Fil	-	1	-	6
Uyumak İstemeyen Zürafa	-	3	-	-
Üç Sihirli Öpücük	2	-	1	1
Toplam	5	4	2	15

Tablo 9 incelendiğinde masal kitaplarındaki karakterlerden 5'inin çocuk, 4'ünün yavru, 2'sinin yetişkin ve 15'inin gelişim düzeyinin belirsiz olduğu görülmektedir. Bu durum, karakterlerin gelişim düzeyine ilişkin bilgilerin çoğunlukla açıkça belirtilmediğini ortaya koymaktadır. Çocuk, yavru ve yetişkin karakter örneklerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Üç Sihirli Öpücük masalında yer alan "büyük kardeş" ve "küçük kardeş" karakterleri, çocuk karakterlere; "anne" ise yetişkin karaktere örnek teşkil etmektedir. Söz konusu çocuk karakterler; annelerinin kendilerini eşit derecede sevmediğini düşünmekte, bu sebeple birbirlerini kıskanmakta ve sık sık tartışmaktadır. Dolayısıyla, çocuklar arasındaki gerilimin temelinde yetişkin bir karakter olan "anne" yer almaktadır. Yazar, kurguya dâhil ettiği bu çocuk karakterler aracılığıyla kardeşler arasında görülen kıskançlık davranışlarını önlemeyi amaçlamış; bu doğrultuda, söz konusu karakterleri devingen nitelikte kurgulamıştır. Nitekim masalın sonunda çocuklar, annelerinin kendilerini eşit derecede sevdiğini fark ederek olumsuz tutumlarını terk etmişlerdir. Kardeşler arasında yaşanan tartışmalardan biri aşağıda örneklendirilmiştir.

> *"Sana alınan oyuncak benimkinden pahalı. Annem seni benden çok seviyor, anladım."*
> *"Hiç de bile! Asıl, geçen gün birlikte çarşıya çıktığınızda sana dondurma aldı. Fark etmedim mi sanıyorsun?"*
> *"Evet ama sen de bir çikolata fazla yemiştin. Dondurma onun karşılığıydı, akıllım!"* (Akal, 2023, s. 5).

Uyumak İstemeyen Zürafa masalında yer alan "zürafa" karakteri, yavru bir karakter örneği olarak değerlendirilebilir. Bu karakter, henüz bireylerin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için zamanında uyuyup dinlenmeleri gerektiği bilincine ulaşmamış olduğundan, uyumaktan hoşlanmamakta ve akşam olmasına rağmen arkadaşlarıyla oyun oynamayı tercih etmektedir. Ancak yaşadığı olaylar sonucunda değişim göstererek uyku ile sağlık arasındaki güçlü ilişkiyi fark eden ve uyumayı sevmeye başlayan bu yavru karakter, küçük yaştaki çocuklarda görülen uykuya direnme davranışını azaltma amacıyla kurgulanmıştır. "Zürafa"nın, değişim yaşamadan önce uykuya karşı geliştirdiği olumsuz tutum, şu sözlerinden açıkça anlaşılmaktadır:

"Zürafa hemen atılmış. "Aman boş verin! Daha gece olana kadar çok zaman var. Ben zaten uyumayı hiç sevmem. Bu gece uyumasak da hep oynasak ne olur sanki?" (Akal, 2021b, s. 11).

Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 10. Masal kitaplarındaki çocuk, yavru, yetişkin ve gelişim düzeyi belirsiz karakterlerin kurgu içerisindeki görev dağılımı

Karakterin Gelişim Düzeyi	Karakterin Kurgu İçerisinde Üstlendiği Görev	
	Başkişi (f)	Yan Kişi (f)
Çocuk	4	1
Yavru	2	2
Yetişkin	-	2
Belirsiz	-	15

Tablo 10 incelendiğinde masal kitaplarındaki çocuk ve yavru karakterlerin kurgu içerisinde hem başkişi (f=6) hem de yan kişi (f=3) olarak yer aldığı; yetişkin ve gelişim düzeyi belirsiz karakterlerin ise yalnızca yan kişi (f=17) görevinde kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, özellikle başkişilerin gelişim düzeyinin hedef kitlenin gelişim özellikleriyle uyumlu olacak şekilde seçildiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 11. masal kitaplarındaki karakterlerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Kitabın Adı	Karakterin Cinsiyeti		
	Kadın (f)	Erkek (f)	Belirsiz (f)
Çikolata Çocuk	-	2	-
Dağınık Çocuk	1	-	9
Geceyi Unutan Fil	-	-	7
Uyumak İstemeyen Zürafa	-	-	3
Üç Sihirli Öpücük	1	-	3
Toplam	2	2	22

Tablo 11 incelendiğinde masal kitaplarındaki karakterlerden 2'sinin kadın, 2'sinin erkek ve 22'sinin cinsiyetinin belirsiz olduğu görülmektedir. Bu durum, karakterlerin büyük çoğunluğunun cinsiyetine ilişkin herhangi bir bilgi verilmediğini ortaya koymaktadır. Kadın ve erkek karakterlerin cinsiyetine işaret eden ifadelere aşağıda yer verilmiştir.

Dağınık Çocuk ve *Üç Sihirli Öpücük* masallarında yer alan kadın karakterlere annelik rolü yüklenmiş; bu yolla söz konusu karakterlerin cinsiyetleri açık biçimde ortaya konmuştur.

"Annesi gelip toplayana kadar böyle ortalarda bekleyeceğim." (Akal, 2020, s. 7).
"Günlerden bir gün, anne oturmuş meyve soyarken, çocuklar gelmiş yanına." (Akal, 2023, s. 7).

Çikolata Çocuk masalında yer alan erkek karakterlerin cinsiyetleri, çocuklara örtük biçimde sunulmuş; metin içerisinde yer alan çeşitli ipuçlarının, karakterlerin cinsiyetlerini belirginleştireceği düşünülmüştür. Örneğin masalda, "çikolata çocuğun" çikolatayı çok sevdiği için prens ilan edildiği, "çikolata seven çocuğun" ise oyuncak arabasına bakarak aklından çikolatayı geçirdiği belirtilmiştir. "Prens" ünvanının erkeklere verilmesi ve oyuncak arabanın ağırlıklı olarak erkek çocuklar tarafından tercih edilen bir oyuncak türü olması, karakterlerin erkek olduğuna yönelik bir çıkarım yapılmasına olanak sağlamaktadır.

"Çikolatayı çok sevdiğim için başımdaki bu tacı verip beni prens ilan ettiler." (Akal, 2019, s. 6).
"Çocuk oyuncak arabasına bakıp aklından çikolatayı geçirmiş. İşte o anda oyuncak araba çikolataya dönüşüvermiş." (Akal, 2019, s. 9).

Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Masal kitaplarındaki karakterlerin kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini destekleyip desteklemediğini değerlendirebilmek için öncelikle karakterlerin cinsiyeti belirlenmiş olmalıdır. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, incelenen masal kitaplarında yer alan 22 karakterin cinsiyeti belirsizdir. Bu sebeple söz konusu karakterler toplumsal cinsiyet rolleri açısından değerlendirilememiştir. *Çikolata Çocuk* adlı masal kitabında yer alan "çikolata seven çocuk" karakteri de bu kapsamda değerlendirilememiştir. Çünkü her ne kadar karakterin oyuncak arabayla oynamasından yola çıkarak erkek olduğu düşünülse de bu düşünceyi destekleyen başka bir bilgi verilmediği için söz konusu karakterin toplumsal cinsiyet rollerini destekleyip desteklemediğine dair çıkarımda bulunmak sağlıklı olmayacaktır. Bu bağlamda değerlendirmeye alınabilecek toplam üç karakter bulunmakta olup bunlardan 2'si kadın, 1'i erkektir. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelendiğinde yalnızca *Dağınık Çocuk* adlı masal kitabında yer alan "anne" karakterinin toplumda süregelen geleneksel cinsiyet rollerini desteklediği görülmüştür. *Dağınık Çocuk* masalında yer alan "anne" karakteri, aşağıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere ev işlerinden kendisinin sorumlu olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, toplumda ev işleriyle ilgilenmenin ve evin düzenini sağlamanın genellikle kadınlara veya annelere atfedilen bir rol olduğu yönündeki algıyı pekiştirmektedir.

> *"Bu çocuğun eşyaları her zaman yerlerde darmadağınık dururmuş. Annesi onları toplarken hangi giysisinin kirli, hangisinin temiz olduğunu, hangi kitapların, hangi rafa dizileceğini, oyuncakları hangi çekmeceye dolduracağını bilemez, çocuğun bu dağınıklığına çok üzülürmüş."* (Akal, 2020, s. 5).

Araştırmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Masal kitaplarındaki karakterlere, çocukların kişilik gelişimine olumlu katkı sağlayacak evrensel değerler yüklenmiştir. Karakterlerin karşılaştıkları çeşitli olay ve durumlara verdikleri tepkiler ve sergiledikleri davranışlar da bu değerlerin görünür olmasını sağlamaktadır. Karakterlerin aktardığı değerler Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Masal kitaplarındaki karakterlerin okuyuculara aktardığı değerler

Kitabın Adı	**Değerler**											
	Adalet	Arkadaşlık	Barış	Dayanışma	Empati	Özdenetim	Sabır	Sağlık	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Yardımseverlik
Çikolata Çocuk								✓		✓		
Dağınık Çocuk		✓		✓							✓	
Geceyi Unutan Fil					✓		✓		✓			
Uyumak İstemeyen Zürafa		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Üç Sihirli Öpücük	✓		✓	✓						✓		✓
Toplam	1	2	1	3	2	1	2	2	2	3	1	2

Tablo 12 incelendiğinde dayanışma ve sevgi değerlerini aktaran karakterlerin üçer; arkadaşlık, empati, sabır, sağlık, saygı ve yardımseverlik değerlerini aktaran karakterlerin ikişer; adalet, barış, özdenetim ve sorumluluk değerlerini aktaran karakterlerin ise birer masal kitabında yer aldığı görülmektedir. Karakterlerin okuyuculara aktardığı değerleri somutlaştıran alıntılardan bazıları şöyledir:

> **Adalet:** *"Bir dakika!" demiş büyük kardeş. "Ben şimdi anladım! Annem her zaman ne söylerdi, hatırlasana. İkinizi de çok seviyorum demez miydi?"* (Akal, 2023, s. 15).
>
> **Arkadaşlık:** *"Böylece zürafa, kuş ve tavşan arkadaş olmuşlar."* (Akal, 2021b, s. 9).
>
> **Barış:** *"Büyük kardeş tartışmayı bırakıp hemen annesinin yanağına bir öpücük kondurmuş."* (Akal, 2023, s. 13).

Dayanışma: *"Bakın ne yapalım, biliyor musunuz?" demiş pantolon. "Dağınık çocuk benim cebimde otobüs bileti unutmuş. Hep birlikte otobüse binip buradan gidelim."*
"Evet!" diye bağrışmış bütün eşyalar. "Burada böyle bekleyip üzüleceğimize, hep birlikte gidip eğlenelim. Bakalım dağınık çocuk fark edecek mi?" (Akal, 2020, s. 9).
Empati: *"Zürafa çok üzülmüş. "Burada yuvan olduğunu bilmiyordum. Öyleyse ben de başka bir ağacın yapraklarını yerim."*
"Ama ya başka ağaçta da, başka bir kuşun yuvası varsa?.." (Akal, 2021b, s. 5).
Özdenetim: *"Ama artık havanın kararmaya başladığını, güneşin onlara el salladığını önce zürafa görüyor, "Haydi arkadaşlar, artık eve dönme saati geldi," diyormuş."* (Akal, 2021b, s. 16).
Sabır: *"Bütün hayvanlar sabırla filin susmasını beklemiş."* (Akal, 2021a, s. 7).
Sağlık: *"Çocuk artık çikolatayı düşünmemeye çalışıyormuş. Her yanı kaşınıyor, çikolata aklına geldiğinde midesi bulanıyormuş."* (Akal, 2019, s. 13).
Saygı: *"O günden sonra gece ile gündüzü hiç karıştırmamış! Gündüzleri oynamış, geceleri uyumuş. Uyumak isteyenleri hiçbir zaman rahatsız etmemiş."* (Akal, 2021a, s. 16).
Sevgi: *"Çikolatayı çok seven bir çocuk varmış. Yalnız o mu? Çikolatayı bütün çocuklar severmiş. Ama bu çocuk, herkesten daha çok severmiş."* (Akal, 2019, s. 3).
Sorumluluk: *"O günden sonra da giysilerini, kitaplarını, oyuncaklarını hep yerlerine kaldırmış."* (Akal, 2020, s. 15).
Yardımseverlik: *"Ben, Yorgun Anneler Perisi'yim!" demiş çocuklara. "Çok yorulan annelerin yardımına koşarım. Sizin anneniz de, tartışmalarınızdan çok yorulmuş. Ben de annenizi bir heykele dönüştürdüm."* (Akal, 2023, s. 7).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan incelemeler sonucunda, Aytül Akal'ın bu araştırmada ele alınan beş masal kitabındaki karakterlerden hiçbiri için özel ad kullanmadığı; bazı karakterleri ise çeşitli nitelikleriyle (örneğin çikolata seven çocuk, çikolata çocuk, dağınık çocuk, kırmızı çorap, büyük kardeş, küçük kardeş) öne çıkardığı tespit edilmiştir. Yazar, verdiği bir röportajda özel adların masal ile çocuk arasında bir engel oluşturduğunu, kahramanlara özel ad verildiğinde çocukların bu karakterleri çevrelerindeki kişilerle özdeşleştirme eğilimine girdiklerini belirtmiştir. Ayrıca, asıl amacının çocukların karşılaştıkları kahramanları kendileriyle özdeşleştirmelerini sağlamak olduğunu ifade ederek polisiye türünde eserler kaleme alıncaya dek özel ad kullanımından bilinçli olarak kaçındığını dile getirmiştir (İncesu, 2019). Yazarın özel ad kullanımından uzak durma tercihi, masal türünün *üçlü belirsizlik* özelliği ile de ilişkilendirilebilir. Nitekim masallar, yer, zaman ve kahramana ilişkin belirli ölçüde belirsizlikler barındırabilmektedir (Helimoğlu Yavuz, 1997). Bu tür belirsizlikler, masalların evrensel bir nitelik kazanmasına katkı sağladığından olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Bu konudaki başka araştırmalar da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin, Işık ve Aktaş (2017), Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masal kitapları üzerine yaptıkları çalışmada, 34 insan karakterden yalnızca 3'üne özel ad verildiğini; kalan 31 karakterin ise *çocuk* veya *adam* gibi genel ifadelerle tanımlandığını tespit etmiştir. Arslan ve Zencir Sırdaş (2025), Cahit Zarifoğlu'nun *Serçekuş* adlı masal kitabına yönelik incelemelerinde hem ana karakterlerin hem de figüratif karakterlerin belirli bir adının bulunmadığını; anlatı boyunca bu karakterlerin *avcı*, *avcının karısı*, *yaşlı adam*, *çocuk*, *genç* gibi tanımlamalarla anıldığını belirtmişlerdir. Çelik (2022) ise Türkiye'de derlenmiş geleneksel Türk halk masallarına odaklandığı araştırmasında, incelediği 97 masalın 59'unda karakterlerin adlarının belirtilmediğini saptamıştır. Bu bulgular, mevcut araştırma sonuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, Aytül Akal'ın bazı geleneksel Türk halk masalı özelliklerini çocuklar için kaleme aldığı sanat masallarında/ edebî masallarda da sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

Masal kitapları karakter sayısı bakımından incelendiğinde, araştırma kapsamında ele alınan beş kitapta toplam 26 karaktere yer verildiği, kitaplarda karakter sayısının iki ila on arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda *Dağınık Çocuk* adlı masal kitabının, diğer kitaplara kıyasla daha çok karakter (f = 10) içerdiği belirlenmiştir. Söz konusu masalın kalabalık bir karakter kadrosuna sahip olmasının, yazarın başkişisinin "dağınık" oluşunu, kurguya dâhil ettiği çok sayıda karakter

(kişileştirilmiş eşyalar) aracılığıyla daha belirgin kılma amacıyla ilişkili olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte, küçük yaş grubuna yönelik bir çocuk kitabında on farklı karaktere yer verilmesinin pedagojik açıdan uygun olmadığı değerlendirilmektedir. Çünkü yaş düzeyi düştükçe bilişsel gelişim düzeyi de sınırlanmakta; buna bağlı olarak çocukların hangi karakterin ne yaptığını, ne düşündüğünü, ne söylediğini ve ne hissettiğini takip etmesi, gerektiğinde hatırlaması güçleşmektedir. Bu durum, çocukların masalı anlamasını zorlaştırarak okuma sürecini yarıda bırakmalarına yol açabilmektedir. Bu bağlamda, *Dağınık Çocuk* dışında incelenen diğer masal kitaplarının az sayıda karakter içermesi, hedef kitle (okul öncesi dönem ve 1. sınıf düzeyi) açısından daha uygun bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Nitekim Sami (2024), genç çocuk edebiyatı yazarı Anıl Basılı'nın çocuk kitaplarına ilişkin araştırmasında, incelenen eserlerin 6'sında 1-4 karakter, 2'sinde 5-8 karakter, 2'sinde ise 9 ve üzeri karakter bulunduğunu tespit etmiş ve bu sayıları hedef okur kitlesi açısından uygun görmüştür. Benzer şekilde Erol ve diğerleri (2021), 2000-2020 yılları arasında 3-6 yaş grubuna yönelik hazırlanmış resimli çocuk kitaplarını inceledikleri araştırmalarında, 71 kitapta 1-3 karakter, 57 kitapta 4-6 karakter, 22 kitapta ise 7-9 karakter yer aldığını belirlemiş ve bu dağılımın istenilen nitelikte olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bilgin (2011) ise 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarına yönelik çalışmasında, incelenen kitapların %85,24'ünde beşten az, %14,76'sında ise beşten fazla karakter bulunduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu çalışmalar, küçük yaş grubundaki çocuklara yönelik eserlerde yazarların kurguyu az sayıda karakter etrafında geliştirme eğiliminde olduklarını göstermekte ve mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

İncelenen masal kitaplarında yer alan toplam 26 karakterden 20'sinin kapalı, 6'sının ise açık karakter özelliği gösterdiği; bu dağılıma paralel olarak 20 durağan ve 6 devingen karakterin bulunduğu tespit edilmiştir. Kapalı karakter sayısının, durağan karakter sayısına; açık karakter sayısının ise devingen karakter sayısına eşit olması, bu iki karakter özelliğinin daima birlikte kurgulanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Sayısal veriler, kapalı ve durağan karakterlerin açık ve devingen karakterlere kıyasla daha çok tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Alan yazında, çocuk kitapları ve ders kitaplarındaki metinlere ilişkin gerçekleştirilen pek çok araştırmada (Alamdar, 2021; Alkan, 2022; Arıkan ve İnce Samur, 2020; Çetinkaya ve Çetinkaya Edizer, 2022; Çinpolat, 2018; Karagül ve İnce Samur, 2017; Kırıtoğlu Özdil, 2021; Tamince, 2025; Yüce ve Hamzadayı, 2024) benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ancak, sayıca az da olsa bazı çalışmalarda kısmen farklı bulgulara rastlanmıştır. Örneğin, Güneş (2020), Sevim Ak'ın öykülerindeki çocuk karakterlerini incelediği araştırmasında daha çok açık ve durağan karakterlerin tercih edildiğini saptamıştır. Benzer şekilde, Alamdar (2019) da Roald Dahl'ın *Charlie'nin Çikolata Fabrikası* adlı romanında yer alan beş çocuk karakterin tamamının açık ve durağan karakter olarak kurgulandığını belirlemiştir. Bu iki araştırma, açık karakter sayısı bakımından hem mevcut araştırmadan hem de yukarıda değinilen diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılığın, yazarların karakter oluşturma sürecinde benimsedikleri yazınsal yaklaşımlardan kaynaklandığı söylenebilir. Bu yaklaşımı şekillendiren başlıca etkenlerden biri, hitap edilen yaş düzeyi; diğeri ise eserin ait olduğu edebî türdür. Nitekim masallara kıyasla öykü ve romanlarda açık karakter sayısının daha fazla olma olasılığı yüksektir. Bunun temel sebebi, bu türlerin genellikle daha yüksek yaş düzeyine hitap etmesi ve yazarların hacimli metinlerde karakterleri detaylı biçimde tanıtmak için daha çok zaman ve imkâna sahip olmasıdır. Araştırmada ele alınan masal kitaplarında az sayıda açık karaktere yer verilmiş olmasının ise hem yazarın hacimli bir edebî türü tercih etmemiş olmasıyla hem de hitap ettiği küçük yaş grubundaki çocukların özdeşim kurabilecekleri karakteri kolayca belirlemelerini amaçlamış olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmaya konu olan masal kitaplarında, açık ve devingen karakterlerin tamamının başkişilerden; kapalı ve durağan karakterlerin ise yan kişilerden oluştuğu gözlenmiştir. Yan kişilerin kapalı karakter olarak kurgulanması, yazarın çocukların başkişiye/ başkişilere daha iyi odaklanmalarını ve onların özellikleri ile kurgu içerisindeki işlevlerini daha net kavramalarını

sağlama amacına yönelik bir tercih olarak değerlendirilebilir. Benzer bulgular alan yazında yer alan diğer araştırmalarda da rapor edilmiştir. Örneğin Gençer (2021), *Küçük Kara Balık* ve *Bilenler Bilmeyenlere Anlatsın* adlı çocuk kitaplarına odaklandığı çalışmasında, açık ve devingen karakter özelliklerinin başkişilere; kapalı ve durağan karakter özelliklerinin ise yan kişilere yüklendiğini tespit etmiştir. Aslan (2023) da Aytül Akal'ın çocuk romanlarını incelediği araştırmasında, başkişilerin ağırlıklı olarak açık ve devingen karakter özelliği taşıdığını belirlemiştir. Şener (2018) ise ödüllü çocuk kitaplarındaki başkahramanlara ilişkin yürüttüğü araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Dolayısıyla, mevcut araştırmada elde edilen bulguların alan yazındaki diğer çalışmalarla örtüştüğü ve bu açıdan tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

İncelemeye tabi tutulan masal kitaplarında, başkişi konumundaki devingen karakterlerin daima olumlu yönde değişim gösterdiği, bu yönüyle çocuklara olumlu örnek teşkil ettiği ve güçlü bir öğreticilik niteliği taşıdığı belirlenmiştir. Yazarın devingen karakterleri bu şekilde yapılandırmasının temel amacının, çocuklara hangi tür davranışlardan uzak durmaları gerektiğini sezdirmek olduğu söylenebilir. Kurgu içerisinde yer alan devingen başkişilerin olumlu yöndeki değişim süreçleri, bu karakterlerin idealize edilmediğini de ortaya koymaktadır. Nitekim söz konusu karakterler başlangıçta çikolataya aşırı düşkünlük, dağınıklık, empati yoksunluğu, uyumak istememe, kıskançlık gibi hemen her çocukta görülebilecek bazı olumsuz davranış biçimlerine sahiptir. Ancak bu davranışlar, sebep-sonuç ilişkisi içerisinde ve kademeli olarak olumlu yönde değişmektedir. Bu durum, mükemmellikten uzak, çocukların yaşamlarından izler taşıyan ve inandırıcılığı yüksek devingen karakterlerin (başkişilerin) özdeşim kurmaya oldukça elverişli yapıda olduklarını göstermektedir. Aydın ve Uzun (2020) da Cemil Kavukçu'nun *Bir Öykü Yazalım Mı?* ve *Masal Anlatma Oyunu* adlı eserlerine odaklandıkları araştırmalarında, devingen karakterlerin belirli bir süreç içerisinde hem kendi çabaları hem de çevrelerinin desteğiyle, inandırıcı bir biçimde olumlu yönde değişim gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Bu açıdan iki çalışmanın sonuçlarının örtüştüğü söylenebilir. Benzer şekilde Kaya ve Çelebi (2018), Özbaşı (2020a) ve Yıldırım (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da mevcut çalışma bulgularına paralel olarak başkişilerin idealize edilmediği; olumlu ve olumsuz yönleriyle bir bütün olarak okuyucuya sunulduğu belirlenmiştir.

Yapılan incelemeler, masal kitaplarının tamamında birden fazla karakter geliştirme yolunun kullanıldığını ve böylece çocuklara farklı açılardan geliştirilmiş karakterlerle tanışma fırsatı sunulduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda, davranışları/ eylemleri ve konuşmaları yoluyla geliştirilen karakterlere beş masalda; fiziksel özellikleri ve yazarın yorumu aracılığıyla geliştirilen karakterlere dört masalda; diğer karakterlerin yorumu yoluyla geliştirilen karakterlere ise üç farklı masalda yer verildiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, yazarın masal kitaplarında karakterleri en çok davranışlar/ eylemler ve konuşmalar aracılığıyla geliştirme eğiliminde olduğunu, buna karşılık diğer karakterlerin yorumuna dayalı geliştirme yolunu ise daha az tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Alan yazında çocuk kitapları ve ders kitaplarındaki metinler üzerine yapılan araştırmalar da benzer sonuçlar vermektedir. Nitekim Alamdar (2021), Çetinkaya ve Çetinkaya Edizer (2022), Gökaslan Zor (2015), Doğan Güldenoğlu (2017), Karagül (2019), Karakoç Öztürk (2020), Karayel (2018) ve Kırıtoğlu Özdil (2021) çalışmalarında, en sık başvurulan iki karakter geliştirme yönteminin davranışlar/ eylemler ve konuşmalar olduğunu saptamışlardır. Baki ve Yıldırım (2024), Baş ve Ucuzsatar (2020), Bayram (2021), Sudançıkmaz Şimşek (2025) ve Tamince (2025) tarafından yapılan araştırmalarda ise en az tercih edilen yöntemin diğer karakterlerin yorumu olduğu belirlenmiştir. İncelenen masal kitaplarının tamamında davranışları/ eylemleri ve konuşmaları aracılığıyla karakter geliştirilmiş olmasının, çocuk okuyucular açısından oldukça yararlı olduğu söylenebilir. Çünkü yetişkinlerden daha güçlü bir gözlem yetisine sahip olan çocuklar (Hearn, 2020), kitaplarda karşılaştıkları karakterlerin davranış ve eylemlerini gözlemleyerek gerçek yaşamlarında nasıl hareket etmeleri veya hangi davranışlardan kaçınmaları gerektiğini öğrenebilirler. Ayrıca konuşmalar, karakterleri doğrudan

ve en saf hâliyle tanıma imkânı sunduğundan, çocukların bu karakterlerle samimi bir bağ kurmasına ve yazarın vermek istediği iletileri daha kolay içselleştirmesine yardımcı olur. Bu bağlamda Robin Carr'ın (akt. Çakır, 2002, s. 61) "okur, ağızlarını açmadıkça karakterleri tanıyamaz." sözü, konuşmaların karakteri gerçek anlamda tanımada ne denli etkili olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

İncelenen masal kitaplarında yer alan karakterlerden 10'unun hayvan, 8'inin eşya, 7'sinin insan, 1'inin ise hayalî varlık (peri) olduğu; hayvan ve eşya karakterlerin tamamının kişileştirildiği, ayrıca hayalî varlık türündeki bir karakter ile bazı insan karakterlere de olağanüstü özellikler yüklendiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yazarın olağanüstü özelliklere sahip karakterleri, her türlü zorluğu kolayca aşabilecek şekilde kurgulamaktan kaçındığı gözlenmiştir. Çocukların zengin hayal gücü dikkate alındığında, özellikle küçük yaş grubundaki çocukların bu hayal gücünün yansımalarını kitaplarda görmekten keyif aldıkları söylenebilir. Bu bağlamda, masal kitaplarında kişileştirilmiş canlı ve cansız karakterlere ağırlık verilmiş olması, hedef kitle (okul öncesi dönem ve 1. sınıf düzeyi) açısından uygun bulunmuştur. Bu tür karakterler aracılığıyla çocukların masalları ilgiyle takip edecekleri, özellikle kişileştirilmiş hayvan karakterler sayesinde hayvan sevgisi kazanacakları düşünülmektedir. Ayrıca, "olayların hayvan ve diğer varlıklar çevresinde anlatılması genellikle bir eleştirinin alınganlık yaratmadan sunulmasına" (Yalçın ve Aytaş, 2002, s. 113) olanak tanıdığı için, çocukların iletileri benimsemelerinin kolaylaşacağı öngörülmektedir. Alan yazındaki benzer araştırmalar da bu bulguları desteklemektedir. Örneğin, Başar (2021), Şermin Yaşar'ın çocuk kitapları üzerine yaptığı incelemede, yazarın okul öncesi döneme yönelik eserlerinde çoğunlukla hayvan karakterlerden yararlandığını tespit etmiştir. Gönen ve diğerleri (2016) tarafından yürütülen, 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan ve hedef kitlesi okul öncesi çocuklar olan resimli çocuk kitaplarının incelendiği araştırmada da %52 oranla en çok hayvan karakterlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Akdağ (2014) ise Nur İçözü'nün çocuk öykülerinde animizme (canlıcılığa) sıklıkla başvurduğunu; ağaç, sandal, taş, uyku, televizyon, bilgisayar, dünya ve bulut gibi pek çok unsuru canlandırarak konuşturduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Bulut (2018) tarafından gerçekleştirilen ve okul öncesi dönem öğretmenlerinin görüşlerine yer verilen çalışmada, öğretmenler, öğrencileriyle buluşturdukları kitaplarda çocuk veya hayvan karakterlerin bulunmasını önemli gördüklerini ifade etmişlerdir. Bayraktar'ın (2021) ilkokul 2. sınıf öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada da öğrencilerin en çok sevdikleri kitapların hayvan karakterler ile iyi kalpli ve/ veya komik karakterler içerdiği belirlenmiştir. Bu bulgular, hayvan karakterlerin küçük yaş grubu çocuklarının ilgisini çekmede ve onlara hitap etmede daha etkili olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Araştırmada incelenen masal kitaplarında yer alan karakterlerin büyük bir çoğunluğunun (f=15) gelişim düzeyinin belirtilmediği; gelişim düzeyi belirlenebilen karakterlerden ise 5'inin çocuk, 4'ünün yavru, 2'sinin yetişkin olduğu tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda, çocuk ve yavru karakterlerin kurgu içerisinde hem başkişi hem yan kişi rolünde yer aldığı; yetişkin ve gelişim düzeyi belirsiz karakterlerin ise yalnızca yan kişi görevi üstlendiği belirlenmiştir. Başkişi rolünün yalnızca çocuk ve yavru karakterlere verilmiş olması, hedef kitle (çocuk okurlar) açısından yerinde bir tercih olarak değerlendirilebilir. Çünkü çocuklar daha çok, başkişilerle özdeşim kurma eğilimindedir ve bu kişiler kendileriyle aynı gelişim düzeyine sahip olduklarında özdeşim süreci daha kolay ve doğal bir şekilde gerçekleşmektedir. Alan yazında çocuk kitapları üzerine gerçekleştirilen birçok araştırmada da mevcut çalışmanın sonuçlarıyla paralel bulgular elde edilmiştir. Bu araştırmalarda, başkişilerin (kahramanların) genellikle çocuklardan seçildiği saptanmıştır (Akgül, 2024; Çolakça, 2019; Küçükler Kuşçu, 2022; Özbaşı, 2020b; Özdemir ve Arslan, 2023; Varışoğlu ve Tuzcuoğlu Aksin, 2019).

İncelenen masal kitaplarındaki karakterlerin neredeyse tamamına yakınının (f=22) cinsiyetinin belirsiz olduğu; cinsiyeti belirlenebilen karakterlerin ise dengeli bir dağılım gösterdiği ve

bunlardan 2'sinin kadın, 2'sinin erkek olduğu tespit edilmiştir. Kadın karakterlerin cinsiyetleri, annelik rolü aracılığıyla açık bir şekilde ortaya konulurken erkek karakterlerin cinsiyetleri örtük biçimde, bazı ipuçları (örneğin "prens" ünvanı, oyuncak araba kullanımı) aracılığıyla sezdirilmiştir. Karakterlerin büyük çoğunluğunun cinsiyetinin belirtilmemiş olması, yazarın cinsiyetsiz karakterler oluşturma eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. Bu durum, çocukların karakterlerle özdeşim kurmasını engelleyen bir unsur olarak değil; aksine, onlara kendi tercihleri doğrultusunda karakterlere cinsiyet atfetme özgürlüğü tanıyan olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Böylelikle çocuklar, cinsiyeti belirtilmemiş karakterlere kendi cinsiyet özelliklerini yükleyerek onlarla daha rahat özdeşim kurabilmektedir. Sudançıkmaz Şimşek (2025) de Feridun Oral'ın resimli çocuk kitapları üzerine yaptığı araştırmada, cinsiyeti belirtilmemiş karakterlerin çoğunlukta olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda, her iki çalışmanın sonuçlarının örtüştüğü ve Feridun Oral ile Aytül Akal'ın *karakterlerin cinsiyetleri* konusunda benzer bir yaklaşım izledikleri söylenebilir. Ancak, alan yazında yukarıda anılan çalışma dışında mevcut araştırma sonuçlarını destekleyen başka bir çalışmaya rastlanmamış; aksine, çocuk kitaplarına yönelik yapılan araştırmaların çoğunda kadın ve erkek karakter sayısının cinsiyeti belirsiz karakter sayısından fazla olduğu görülmüştür (Akyüz, 2014; Alamdar, 2021; Ergün, 2024; Gündüz Şentürk, 2015; Şahin ve Özaydınlı, 2023). Bu yönüyle Aytül Akal'ın, karakterlerin cinsiyet dağılımı açısından birçok çocuk kitabı yazarından ayrıldığı sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma kapsamında incelenen masal kitaplarında 22 karakterin cinsiyeti belirtilmemiş, 1 karakterin cinsiyeti ise kesinlik taşımadığı için yalnızca 3 karakter, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini destekleme veya desteklememe durumu açısından değerlendirilebilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, *Dağınık Çocuk* adlı masal kitabında yer alan 1 kadın (anne) karakter dışında kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini destekleyen başka bir karaktere rastlanmamıştır. Söz konusu karakterin desteklediği kalıplaşmış rol ise kadınların/ annelerin ev işlerinden ve evin düzenini sağlamaktan sorumlu olduğu yönündedir. Alan yazındaki araştırmalar da benzer bulgular ortaya koymaktadır. Örneğin, Kapkıner (2019) Sevim Ak'ın çocuk kitaplarını incelediği çalışmasında, ev içi işlerinden çoğunlukla annenin veya evde bulunan kadın figürlerin (yardımcı, teyze, büyükanne vb.) sorumlu olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde, Oğuz Rollas (2017) 0-6 yaş grubuna yönelik resimli çocuk kitaplarını incelediği araştırmasında, kadın karakterlerin ev işlerinden ve çocuk bakımından sorumlu olduklarını belirlemiştir. Kadın veya erkek karakterlere bu tür kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerinin yüklenmesi, çocukların kişilik gelişimi açısından sağlıklı değildir. Çünkü bu roller, çocukların zihninde kadın-erkek eşitliğinden uzak, cinsiyetçi düşüncelerin yerleşmesine zemin hazırlamaktadır. Ancak, yukarıda sunulan sayısal verilerden de anlaşılacağı üzere, Aytül Akal'ın incelenen masal kitaplarında bu tür rollere sahip karakterlerin sayısı sınırlıdır. Bu durum, hedef kitle açısından olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir ve büyük ölçüde yazarın cinsiyeti belirsiz karakterleri tercih etmesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya konu olan masal kitaplarındaki karakterlerin, çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlayacak 12 farklı olumlu evrensel değeri aktarmaya çalıştığı belirlenmiştir. Bu bağlamda dayanışma ve sevgi değerlerinin üçer; arkadaşlık, empati, sabır, sağlık, saygı ve yardımseverlik değerlerinin ikişer; adalet, barış, özdenetim ve sorumluluk değerlerinin ise birer masal kitabında işlendiği görülmüştür. Yazar, çocukların kitaplarda yer alan değerleri kolayca fark etmelerini ve benimsemelerini sağlamak amacıyla karakterleri çeşitli olay ve durumlara maruz bırakmış; bu olay ve durumlar karşısında karakterlerin verdikleri tepkiler ve sergiledikleri davranışlar, söz konusu değerlerin somut bir şekilde ortaya konmasına yardımcı olmuştur. Alan yazındaki çeşitli araştırmalar da bu durumu destekler niteliktedir. Örneğin, Giovani ve diğerleri (2014) Roald Dahl'ın *Charlie'nin Çikolata Fabrikası* adlı eserinde 25 ahlaki değer tespit etmiş ve bu değerlerin çoğunun, çocuk karakterlerin tutumları aracılığıyla okuyucuya aktarıldığını belirlemiştir. Gönen (2017) de Feridun Oral'ın çocuk kitaplarında sevgi ve saygı gibi evrensel değerlerin karakterler üzerinden çocuklara iletildiğini saptamıştır. Benzer şekilde, Abdurashid O'g'li (2025) Rudyard Kipling'in *Orman Kitabı* adlı eserinde ahlaki değerlerin, karakterler arasındaki etkileşimler ve

karşılaşılan zorlu durumlar içinde gizli olarak sunulduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmaların bulguları ile mevcut araştırmanın sonuçları büyük ölçüde örtüşmektedir. Ayrıca, Mocan (2012), Senek (2018) ve Akıncı (2019) tarafından Aytül Akal'ın çocuk kitaplarına yönelik olarak yapılan araştırmalarda, yazarın en çok sevgi değeri üzerinde durduğu belirlenmiştir. Mevcut araştırmada incelenen 5 masal kitabından 3'ünde, çocukların sevgi değerine yönelik iletiler veren karakterlerle buluşturulmuş olmaları, bu bulgularla benzerlik göstermektedir. Nitekim Yurttaş'a (1995, s. 4) göre, "çocuk kitabı yazarları her şeyden çok birer sevgi ustası olmak zorundadır."

ÖNERİLER

Karakterler, çocukların kitaplarla bağ kurmasında ve okuma eylemini sürdürmesinde önemli bir role sahiptir. Bu sebeple, karakter odaklı çalışmaların artırılması ve çocuklara okuma sevgisi kazandıracak nitelikli karakterlerin yer aldığı eserlerin üretilmesi gerekmektedir. Özellikle çocuk kitabı yazarlarının, küçük yaş gruplarına yönelik eserlerinde hedef kitlenin bilişsel gelişim düzeyini göz önünde bulundurmaları ve karmaşık, kalabalık karakter kadrolarından kaçınmaları önemlidir. Bunun yanı sıra, çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini desteklemeyecek biçimde tasarlanması, çocuklara kadınların ve erkeklerin hem ev içinde hem de sosyal yaşamda eşit rollere sahip olabileceği düşüncesini sezdirme açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, Aytül Akal'ın incelenen masal kitaplarında yer alan devingen karakterler, çocukların bazı olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmak veya bu tür davranışların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla etkili bir araç olarak değerlendirilebilir. Aynı şekilde, aileler ve öğretmenler de çocuklara olumlu evrensel değerleri kazandırmak için Aytül Akal'ın masal kitaplarındaki karakterlerden yararlanabilirler. Böylece hem okuma kültürü hem de değerler eğitimi süreçleri, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarıyla uyumlu bir şekilde desteklenmiş olur.

Araştırmacıların Katkı Oranı
Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Etik Bilgisi
Araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Destek ve Teşekkür
Yazarlar çalışma için herhangi bir finansal destek almamışlardır.

Çıkar Çatışması
Yazarlar çalışmada herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan etmişlerdir.

KAYNAKÇA

Abbashanlı-Aliyeva, T., & Kuliyeva, S. Ç. (2012). A. Akal, M. Kaplan ve G. Cengiz'in eserlerinde üç farklı ana karakterinin incelenmesi. *V. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi: Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal Sempozyumu* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 217-226). Uçanbalık.

Abdurashid O'g'li, I. U. (2025). The study of moral values in "The Jungle Book" by Rudyard Kipling. *Innovation in the Modern Education System*, *6*(52), 369-374.

Akal, A. (2019). *Çikolata çocuk*. Uçanbalık.

Akal, A. (2020). *Dağınık çocuk*. Uçanbalık.

Akal, A. (2021a). *Geceyi unutan fil*. Uçanbalık.

Akal, A. (2021b). *Uyumak istemeyen zürafa*. Uçanbalık.

Akal, A. (2023). *Üç sihirli öpücük*. Uçanbalık.

Akdağ, E. (2014). Nur İçözü'nün öykülerinde animizm (canlıcılık). *VI. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi: Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Nur İçözü Sempozyumu* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 286-291). Altın Kitaplar.

Akgül, M. (2024). *Özgür Balpınar'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel ögeleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Düzce.

Akıncı, B. (2019). *Değerler eğitimi açısından Aytül Akal'ın çocuk romanlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Akyüz, M. (2014). *Muzaffer İzgü'nün çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Akyüz, M. (2018). Çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarındaki karakterler. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, *1*(15), 305-318.

Alamdar, S. G. (2019). Roald Dahl'ın Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı yapıtındaki çocuk karakterlerin incelenmesi. *Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 532-539). Ankara Üniversitesi Basımevi.

Alamdar, S. G. (2021). *Türk ve batı çocuk edebiyatı yapıtlarının karakter çerçevesi bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Alkan, E. (2022). Çocuk edebiyatının temel ögeleri açısından Gakgukların Maceraları. *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 173-188). Akademi Ajans Matbaa.

Almerico, G. M. (2014). Building character through literacy with children's literature. *Research in Higher Education Journal*, *26*, 1-13.

Alp, D., & Kardaş, C. (2016). *Çocuk edebiyatı ve medya.* Eğiten Kitap.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya Yayıncılık.

Amoss, B., & Suben, E. (1999). *The children's writer's reference*. Writer's Digest Books.

Arıkan, Y., & İnce Samur, A. Ö. (2020). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, *3*(2), 181-202. https://doi.org/10.47935/ceded.802709.

Arslan, A., & Zencir Sırdaş, T. (2025). Modern bir masal, Cahit Zarifoğlu'nun Serçekuş kitabı incelemesi. *International Social Sciences Studies Journal*, *11*(1), 144-155. https://doi.org/10.5281/zenodo.147%2042075.

Aslan, M. S. (2023). *Aytül Akal'ın yapıtlarının çocuk yazınının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Aydın, İ., & Uzun, M. (2020). Çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikler: Cemil Kavukçu'nun Bir Öykü Yazalım Mı? ve Masal Anlatma Oyunu adlı eserlerine eleştirel bir bakış. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö7, 315-340. https://doi.org/10.29000/rumelide.808713.

Baki, Y., & Yıldırım, N. (2024). Çocuk yazınında karakter türleri ve karakter geliştirme yolları: Zaman Zaman İçinde Anadolu Masalları örneği. *Karadeniz 17th International Conference on Social Sciences* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 291-306). Academy Global Publishing House.

Baş, B., & Ucuzsatar, N. (2020). Okul öncesi çocuk kitaplarındaki hayvan karakterlerin geliştirilme yolları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, *9*(1), 336-353.

Başağan, E. (2015, 1 Haziran). Kahramanı çocuk olmayan çocuk kitabı olur mu? *TEMPO Kitap*, 18-22. 9 Mayıs 2025 tarihinde https://behicak.com/tr/tempo-kitap-2015-eren-basagan/ adresinden erişildi.

Başar, S. (2021). *Çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde Şermin Yaşar'ın eserlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi, Siirt.

Bayraktar, A. (2021). Value of children's literature and students' opinions regarding their favourite books. *International Journal of Progressive Education*, *17*(4), 341-357. https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.366.21.

Bayram, B. (2021). Çocuk yazınında karakter geliştirme bağlamında Aytül Akal'ın masal kitapları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 23, 1-14. https://doi.org/10.29000/rumelide.948283.

Berry, T., & Wilkins, J. (2017). The gendered portrayal of inanimate characters in children's books. *Journal of Children's Literature*, *43*(2), 4-15.

Bilgin, H. (2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelik kavramına göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Bullard, L. (2014). *Get started in writing for children*. John Murray Learning.

Bulut, S. (2018). Okulöncesi dönem öğretmenlerinin çocuk edebiyatı yapıtlarını seçme ölçütü olarak yazınsal karakterlere yükledikleri anlam. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, *6*(3), 714-729. https://doi.org/10.16916/aded.426748.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.

Cohen, J. (2001). Defining identification: A theoretical look at the identification of audiences with media characters. *Mass Communication and Society*, *4*(3), 245-264. https://doi.org/10.1207/S15327825MCS0403_01.

Crook, M. (2016). *Writing for children and young adults*. Self-Counsel Press.

Çakır, H. (2002). *Öykü sanatı*. Çizgi Kitabevi.

Çelik, B. (2022). *Türk masallarının okul öncesi çocuklarına uygunluğunun incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Çetinkaya, M., & Çetinkaya Edizer, Z. (2022). Beşinci sınıf Türkçe ders kitabındaki öykü karakterlerinin çözümlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 1178-1196. https://doi.org/10.53444/deubefd.1131702.

Çiçek, M., & Aksoy, S. (2016). İsmet Bertan, Sevim Ak ve Görkem Yeltan'ın çocuk romanlarındaki başkahramanların çözümlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 113-131. https://doi.org/10.16990/SOBIDER.244.

Çinpolat, E. (2018). Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerdeki kişilerin karakter özellikleri üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, *6*(4), 1016-1040. https://doi.org/10.16916/aded.448580.

Çolakça, C. (2019). *Gülsevin Kıral'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Çotuksöken, Y. (1992). *Dil ve edebiyat terimleri sözlüğü*. Cem.

Doğan Güldenoğlu, B. N. (2017). Çocuk edebiyatı kitaplarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, *14*(4), 4768-4780.

Doğan, S. (2019). Çocuklar için edebiyat eğitiminde çocuk psikolojisi. E. Akın (Ed.). *Çocuklar için edebiyat eğitimi* içinde (ss. 199-206). Anı.

Dumanlı, E., & Esen, Y. (2022). Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet bağlamı: Araştırma gündeminin değişkenleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, *20*(79), 118-148.

Ergün, A. (2024). *Dünya çocuk edebiyatı seçkilerindeki çocuk karakterlerin benlik yapısına ve karakter geliştirme yollarına göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.

Erol, F. Z., Balcı Elhakan, G., & Burulday, V. (2021). 3-6 yaş dönemindeki resimli çocuk kitaplarının iç ve dış yapı özelliklerinin incelenmesi. *Akademik MATBUAT*, *5*(1), 115-130.

Gençer, G. (2021). "Küçük Kara Balık" ve "Bilenler Bilmeyenlere Anlatsın" çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ögeleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *3*(Özel Sayı 1), 1-13.

Giovani, W., Marbun, R., & Rosnija, E. (2014). The moral values in the children's book entitled "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl. *Jurnal Pendidikan dan Pembelajaran Khatulistiwa*, *3*(6), 1-20. https://doi.org/10.26418/jppk.v3i6.6131.

Gökaslan Zor, E. R. (2015). *Çok okunan Türk ve dünya çocuk klasiklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Gökçe, O., Afacan, H. H., & Çukurçayır, M. A. (1994). Türk Gençliğinin sosyal ve ahlaki değerleri. *Ata Dergisi*, 6, 131-139.

Gönen, M. (2017). *Çocuk edebiyatı yazarı ve çizeri olarak Feridun Oral'ın çocuk edebiyatımızdaki yeri ve eğitsel değerler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z., & Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *31*(4), 724-735. https://doi.org/10.16986/HUJE.2015014224.

Gündüz Şentürk, S. (2015). *Okul öncesi dönem çocukları için basılan resimli öykü kitaplarının toplumsal cinsiyete ilişkin kalıpyargılar yönünden incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Güneş, T. (2020). *Sevim Ak'ın öykülerinde yer alan çocuk karakterlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Ordu.

Hearn, L. (2020). *Okuma üzerine -edebiyat dersleri-*. (Çev: F. Çakkalkurt). Çınar.

Helimoğlu Yavuz, M. (1997). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ürün.

Horning, K. T. (2010). *From cover to cover: Evaluating and reviewing children's books*. HarperCollins.

Işık, M., & Aktaş, E. (2017). Karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masallarında eğitsel iletiler. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, *5*(4), 687-701. https://doi.org/10.18298/ijlet.2286.

İncesu, K. (2019, 7 Kasım). Yazar Aytül Akal: Sezgilerimin peşinden gittim. 16 Temmuz 2025 tarihinde https://www.birgun.net/haber/yazar-aytul-akal-sezgilerimin-pesinden-gittim-275494/ adresinden erişildi.

Jordan, L. (2010). *How to write for children and get published*. Piatkus.

Kapkıner, E. (2019). *Sevim Ak'ın çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Kara, Ş. (2012). Külkedisi'ni yeniden yazma örneği Sinderella Olmak İsteyen Çocuk'ta kişilerin işlevleri. *V. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi: Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal Sempozyumu* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 269-277). Uçanbalık.

Karagül, S. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan öykü metinlerindeki karakter geliştirme yollarının incelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, *6*(2), 293-303.

Karagül, S., & İnce Samur, A. Ö. (2017). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerdeki kişilerin karakter özelliklerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, *5*(2), 336-352. https://doi.org/10.16916/aded.292946.

Karakoç Öztürk, B. (2020). Yazınsal metinlerde yer alan karakter geliştirme yolları: Ortaokul Türkçe ders kitapları örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *16*(Eğitim ve Toplum Özel Sayısı), 6362-6391. https://doi.org/10.26466/opus.690174.

Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında "karakter" kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 60-80.

Karatay, H. (2018). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde (ss. 79-128). Grafiker.

Karayel, Ö. F. (2018). *Çetin Öner'in çocuk romanlarında kullanılan karakter geliştirme yöntemleri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.

Kaya, A. İ., & Çelebi, V. (2018). Aytül Akal'ın çocuk romanlarındaki değer aktarımları üzerine bir inceleme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 374-388. https://doi.org/10.16990/SOBIDER.4469.

Kırıtoğlu Özdil, S. (2021). *Christine Nöstlinger ile Miyase Sertbarut'un çocuk romanlarının karakter çerçeveleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

King, K. (2013). *Get writing children's fiction: Ideas, tips and exercises for writers of children's fiction*. How To Books.

Küçükler Kuşçu, N. (2022). Ahmet Büke'nin Kırlangıç Zamanı adlı yapıtında çocuk edebiyatının temel ögeleri. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 27, 217-228. http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut478.

Lukens, R. J. (1999). *A critical handbook of children's literature*. Longman.

Lukens, R. J., Smith, J. J., & Coffel, C. M. (2021). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. (Çev: C. Pamay). Erdem.

Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Mocan, A. (2012). Aytül Akal'ın öykü kitaplarında yer alan değerler. *V. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi: Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal Sempozyumu* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 287-296). Uçanbalık.

Morner, K., & Rausch, R. (1991). *NTC's dictionary of literary terms*. NTC Publishing Group.

Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi.

Nikolajeva, M. (2002). *The rhetoric of character in children's literature*. Scarecrow Press.

Oğuz Rollas, B. (2017). *0-6 yaş resimli çocuk hikaye kitaplarında toplumsal cinsiyet inşası* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yaşar Üniversitesi, İzmir.

Oğuzkan, A. F. (2021). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı* (11 baskı). Anı.

Özbaşı, S. (2020a). Karakter eğitimi açısından Vladimir Tumanov'un romanlarındaki çocuk karakterlerin değerlendirilmesi. *Asya Studies*, 12, 11-20. https://doi.org/10.31455/asya.731097.

Özbaşı, S. (2020b). *Türk çocuk edebiyatında Sevim Ak romanları ve toplumsal cinsiyet algısı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Özdemir, M., & Arslan, Ö. M. (2023). Gülten Dayıoğlu'nun "Fadiş" romanının çocuk edebiyatı ilkeleri açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 147-176. https://doi.org/10.29000/rumelide.1406046.

Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem.

Özmen, G. (2010). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk ve gençlik yapıtlarında karakter incelemeleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sami, A. (2024). *Anıl Basılı'nın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ögelerine ve Türkçe dersi öğretim programındaki temalara göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Senek, S. (2018). *Aytül Akal'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem.

Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem.

Sudançıkmaz Şimşek, E. (2025). *Karakter eğitimine katkısı açısından Feridun Oral'ın çocuk kitaplarında eğitsel iletiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.

Şahin, D., & Özaydınlı, F. B. (2023). TÜBİTAK resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *36*(1), 255-285. https://doi.org/10.19171/uefad.1171382.

Şahiner Kodal, D. (2024). Lodos Yolcuları ve Abartma Tozu yapıtlarını karakterler ekseninde anlatıbilimsel açıdan birlikte okumak. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *7*(2), 54-65.

Şener, C. (2018). *Ödüllü çocuk kitaplarındaki başkahramanların yaşadıkları çatışmaları çözme yöntemlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Tal-Or, N., & Cohen, J. (2010). Understanding audience involvement: Conceptualizing and manipulating identification and transportation. *Poetics*, *38*(4), 402-418. https://doi.org/10.1016/J.POETIC.2010.05.004.

Tamince, N. (2025). *Mevlâna İdris Zengin'in anlatılarındaki karakterlerin rol-model olma açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Tekdemir Dökeroğlu, Ö. (2019). Bir sanat biçimi olarak antropomorfizm. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 38, 214-241. https://doi.org/10.16990/SOBIDER.5058.

Tekşan, K., Set, G., & Çinpolat, E. (2019). Çocuk kitapları ve idealist kahramanlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 241-261.

Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı giriş*. Eğitim.

Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. M. Gönen (Ed.). *Çocuk edebiyatı* içinde (ss. 33-56). Eğiten Kitap.

Varışoğlu, B., & Tuzcuoğlu Aksin, Ş. H. (2019). Andrew Clements'in Bunun Adı Findel adlı çocuk edebiyatı eserinin çocuğa görelik açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 16, 639-656. https://doi.org/10.29000/rumelide.619651.

Wyndham, L. (1988). *Writing for children & teenagers*. Writer's Digest Books.

Yakar, Y. M., & Yılmaz, H. D. (2019). Çocuk kitaplarında yaşlı karakterler. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, *11*(1), 165-183.

Yakar, Y. M., & Yılmaz, O. (2021). Sorularla çocuk edebiyatı. Ö. T. Kara (Ed.). *Sorularla Türkçe eğitimi* içinde (ss. 495-528). Asos.

Yalçın, A., & Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ.

Yazıcı, N., & Gociaoğlu, B. (2022). Çocuk öykülerinde hayvan karakterler ve insanbiçimci (antropomorfist) görünümler üzerine kuramsal bir bakış. *Hece*, 311, 110-115.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Yıldırım, E. (2019). *Çocuk ve gençlik edebiyatı klasiklerinin yazınsal kurgu açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya el kitabı* içinde (ss. 61-108). Grafiker.

Yılmaz, O. (2020). Türkçe eğitiminde çocuk edebiyatı. A. Z. Güven (Ed.). *Türkçe eğitimine genel bir bakış* içinde (ss. 343-358). Pegem.

Yurttaş, H. (1995). Çocuk ve kitap. *Varlık Aylık Edebiyat ve Sanat Dergisi*, *63*(1058), 2-6.

Yüce, B., & Hamzadayı, E. (2024). Cemil Kavukçu'nun yapıtlarının çocuk yazınının temel ögeleri açısından değerlendirilmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, *7*(2), 134-160. https://doi.org/10.47935/ceded.1501663.

Zivtci, F. (2006). Çocuk kitaplarında kahramanın yeri ve önemi. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri)* Bildiri Tam Metin Kitabı (ss. 245-248). Ankara Üniversitesi Basımevi.